

LAIKMETS

PAI LYDIA ADOLFS HITLERIS PES DADA 24 TAVANISI
KÄÄNÖIA 9 KÖNIG-LENDUJEDNA PRO...
...

Horst's Wessel's,
nacionālsociālistiskās kustības dziedonis
un cīnītājs (1927. gada uzņēmums). Sturm-
führer's Horst's Wessel's mira Berlīnē
1930. g. 23. februārī boļševiku noslepkavots.

Horst's Wessel's! Sai vārdā ir vācu atjaunotības vētra, skan soļojošo SA vienību cīņas sauciens; pār to plīvo liesmaini sārtaie karogi ar saules zīmi — kāšu krustu — baltā laukumā. Sai vārdā ir lepnums un spīts, gatavība un ziedošanās drosme; tas sen jau kļuvis par simbolu Vācijas jaunajai kustībai, uzvaras vainagotām cīņām un nāvei par jauno ideju, kurā vācu tauta iecerēja savu glābiņu. Horst's Wessel's — jaunatnes cīnītājs un tautas cīnītājs, par kuŗu viņš iestājās, kuŗai ziedoja savu darba sparū un laiku, par kuŗu beidzot mira, kad liktenis bija lēmis, bet kuŗā viņš arī mūžīgi tālāk dzīvos kā simbols.

Horst's Wessel's dzimis 1907. g. 9. oktobrī Bielefeldē. Berlīnē tiesu zinības stu-

HORST'S WESSEL'S — VĀCU ATJAUNOTĪBAS SIMBOLS

dēdams, 1926. gadā viņš iestājās partijā. Te viņa kvēlajam garam pavērsās plašs darba lauks.

Tajā izšķirēju politisku cīņu laikā viņu nevarēja apmierināt sausās studijas. Viņa uzdevums bija gluži citā plāksnē: viņam bija lemts aicināt, iedvesmot, veidot cilvēkus. Viņš redzēja vācu tautu trūkumā, sevišķi vācu strādniekus, kas, svešas viltus mācības ietekmē zaudējuši pamatus, bija gatavi noasinot brāļu kaŗā.

Tā Horst's Wessel's sāka savu cīņu — sevišķi par Berlīnes strādniekiem. Viņš kļuva par vienu starp labākajiem līdzgaitniekiem Dr. Goebbels'am, kas prasīja pilnīgu nodošanos darbam. Uzdevums bija radīt nacionālsociālisma kustības pamatus valsts galvaspilsētā, pacelt vācu brīvības karogu sarkanajos strādnieku kvartālos — tur, kur līdz tam bija pilnīga vaļa kūdītājam žīdam un boļševikam.

Sajās priekšpilsētās (Friedrichshainā) jaunais Horst's Wessel's apmetās uz pastāvīgu dzīvi, tur viņš soļoja ar savu 34. SA nodaļu, kuŗas locekļu skaits drīz tā pieauga, ka to varēja pārdēvēt par 5. triecienu vienību (5. SA Sturm).

Horst'a Wessel'a vienības rindās stājās jaunie vācu strādnieki, kuŗiem bija ataususi Adolf'a Hitler'a idejas gaisma, kuŗi bija sapratuši, ka melīgā internacionāle nav spējīga sagādāt viņiem ne brīvību, ne darbu, ne maizi.

Katrs gājienš cauri priekšpilsētai apdraudēja viņu dzīvības, katrs propagandas sarīkojums, ko komunisti centās izjaukt, bija spēku pārbaude pret pārspēku. Bet Horst's Wessel's un viņa uzticīgie līdzgaitnieki cīnījās sakostiem zobiem. Viņi zināja par ko cīnās: par nabadzīgākajiem, bet arī uzticīgākajiem savas tautas dēļiem, par radošajiem cilvēkiem. Ja viņi tos iegūst, tad viņi iegūst arī Vāciju; ja viņi tos pārlicina, tad neviens spēks vairs nespēj aizturēt kustības uzvaras gājienu.

Horst's Wessel's sen bija pametis studijas, sen jau dzīvoja savu līdzgaitnieku vidū tajā kvartālā, kur vienmēr vēl plosījās

sarkanā sērga. Tā viņš iepazīna to cilvēku vajadzības, par kuŗiem viņš cīnījās; tā viņš varēja ieskatīties to dvēselēs un atrast vārdus viņu pārliecināšanai.

Bet Horst's Wessel's nebija tikai runātājs un organizētājs, viņš bija arī dziedonis un dejnīeks. Viņa sirdī ieskanējās panti, tie ieguva veidu, un viņš klusi dungoja melodiju. Viņa vienība soļoja pa Berlīnes ielām, garām tumšajiem vārtiem, kuŗos vēl vienmēr stāvēja bezdarbnieki. Viņi izsmēja, nolamāja un apmētāja pat akmeņiem. Tādos gājienos šad un tad atskanēja kāda dziesma, kas lika ieklausīties. Sai dziesmai bija savdabīgs ritms — ciets un spēcīgs, apsūdzība un lūgums, sauciens uz cīņu un pravietojums par topošu labāku nākotni. Šī dziesma viņoja tālāk uz citām SA Berlīnes vienībām un' no Berlīnes projām — visur, kur vien veidojās nacionālsociālisma kustība. Šīs dziesmas skaņa kļuva vēl spēcīgāka kādā dienā, kad jaunā dziedoņa lūpām nācās apklust uz mūžu. Komunisti taču nevarēja pieļaut, ka kādam jaunam nacionālsociālistam ir drosme viņus uzmeklēt viņu pašu nometnē un stāties krūti pret krūti pretim viņu varai priekšpilsētā.

Bet komunistiem nebija neviena pietiekami stipra ieroča, lai stātos pretim šim pretiniekam, kam bija vislabākais cīņas līdzeklis — ideja un kvēlais spēks pārliecināt par nepieciešamību sekmēt šīs idejas uzvaru. Viņiem bija tikai viens ierocis, ko viņi tajā laikā bieži lietoja: slepkavība.

1930. g. 14. janvārī Horst'am Wessel'am dzīvoklī uzbruka slepkavas un viņu sašāva. Radās asins saindēšanās, un pēc ilgām un grūtām ciešanām 1930. g. 23. februārī jaunais cīnītājs šķīrās no šīs pasaules.

Tomēr dzīvs palika viņa vārds, kas tagad neskatāms kvēlo SA karogos, un pār visu — dzīva palika viņa cīņas dziesma, kas kļuva par kustības un beidzot nācijās himnu. Šo dziesmu pirmo reizi kopīgi dziedāja 1933. g. 30. janvārī, kad no valsts kancelejas balkona Vadonis un sirmmais feldmaršals Hindenburgs apsveica brīvo vācu tautu. Sai dziesmā Horst's Wessel's atstājis nācijai savu labāko novēlējumu. Sai dziesmā soļo SA, soļo visa vācu tauta — šodien tāpat kā kādreiz: cieši slēgtās rindās, un starp dzīvajiem neredzami arī tie biedri, kas atdevuši savas dzīvības par Vadoni un Vāciju. Miljoni un atkal miljoni, ticības un cerību pilni, raugās uz svēto kāšu krusta zīmi, uz āriskās cilvēces gaismas zīmi. Un dziesmas pēdējais pants skan pravietīgi nevien par kustības uzvaru Vācijā, bet arī par jaunas atbrīvotājas idejas lielāko uzvaru visā pasaulē. Sai pantā skan pēdējā trauksme, tas sauc uz iestāšanos varenajā cīņā pret pasaules ienaidnieku.

Sai dziesmā šodien, tāpat kā kādreiz, dzīvo dziedonis un cīnītājs Horst's Wessel's. Sai dziesmā ir viņa un visas vācu nācijas lielā ticība un uzvaras pārliecība. Nacionālsociālistiskās kustības vadīta un uzticīga savam iemīļotajam Vadonim, vācu nācija izpilda savu pienākumu šai kaŗā, kas jāizcīna par jaunu un labāku kārtību Eiropā.

Horst'a Wessela kaps.

Pie kapa SA vīru gorda sardze 9. novembrī, kad ik gadus piemin nacionālsociālistiskās kustības kritušos cīnītājus.

TAGADNĒS VAIRIENĀIKĀ KUSTĪBA

Kā no zemes izaugusi mūsu priekšā ir varenākā tagadnes kustība, kas, vienā valstī veidojusies, radusi atbalsi visā Eiropā. Nacionālsociālisms iezīmējis sākumu jaunam laikmetam, kas pašos pamatos pārveido līdzšinejo dzīvi un uzskatus. Nacionālsociālisms nācis ar jauniem principiem un visām dzīves nozarēm novilcis skaidras un noteiktas darbības līnijas. Agrākā chaosa vietā radīta kārtība, dodot mērķi un saturu visai dzīvei. Šo vareno kustību radījis un izveidojis viens vīrs — Adolf's Hitler's, kuŗa vārds identisks ar nacionālsociālismu, bez viņa šī kustība nemaz nav iedomājama. Adolf'a Hitlera personība aizrāvusi līdzī vācu jaunatni, tā dodot stiprāko pamatu nacionālsociālistiskai kustībai.

Nacionālsociālisma kustība radās laikā, kad frontes cīnītāji pēc pasaules kara atgriezoties mājās, atrada tikai jukas un nesaskaņas. Kamēr vācu tautas labākie dēļi frontē bija cīnījušies par savu zemi, žīdi un dažādi citi spekulanti aizmugurē bija sagrāvuši vācu tautu. Versajas līguma radītā Vācijā bija tikai nožēlojams valsts atēls. Rietumu demokrātijas turpināja darīt visu iespējamo, lai Vācijas saimnieciskā dzīve slidētu uz leju, lai politiskās jukas Vācijā arvien palielinātos. Šis politikas aizvējā pilnā sparā strādāja marksisti, kuŗi šķīta sagaidījuši sev vēlamo laiku.

Pārspīlēti paplašinātā rūpniecība un mēchanizācija bija aprijusi dzīvo cilvēku, tā vietā radot masu, kas nepazina ne valsti, ne tēvzemi. Tai pašā laikā lauksaimniecības stāvoklis arvien vairāk pasliktinājās, jo nevienam nenāca prātā kaut ko darīt tās labā. Šis laikmets vācu tautas vēsturē iezīmējās kā patvaļas un iedzīvošanās laiks, kad spekulantiem neviens neprasīja nekādus norēķinus un neviens arī netraucēja viņu sākt valsts saimniecības ārdīšanas darbu.

Rietumu demokrātijas ietekmē pēckara Vācija neatzina personības vērtību, tās vietā liekot vienkāršu balsu vairākumu parlamentā. Politiskā dzīvē valdošais marksisms tautu bija saskaldījis divās naidīgās grupās, radot proletāriāta miljonus, kuŗiem iestāstīja, ka strādniekiem nav un nevar būt tēvzemes.

Otra, pilsoniskā grupa, bija aizņemta ar savām personīgām interesēm un valsts liktenis tai šķīta gaužam vienaldzīgs. Pilsoņi bezdarbīgi noraudzījās, kā svešie elementi turpināja ārdīt un postīt Vācijas pamatus.

Šai laikā radās nacionālsociālisma kustība, kuŗas vadonis iedrošinājās nostāties viens pret miljoniem, iedrošinājās sākt cīņu ar starptautisko marksismu un žīdismu,

lai Vāciju paglābtu no drošās bojāejas. Nacionālsociālismam pašā pēdējā brīdī izdevās likteņa ratu pagriezt citā virzienā un pasargāt vācu tautu no briesmīgākās katastrofas.

Daudz patiesības ir uzskatam, ka nacionālsociālisms radies Versajas līguma un Vācijas katastrofālā stāvokļa dēļ. Taisnība — ja Vācijā būtu bijusi pārticība un darbs, ja tajā nebūtu daudz grupu un partiju, kas valsti veda uz bezdibenu, nekāda jauna kustība nebūtu bijusi vajadzīga, jo labos apstākļos dzīvojot nevienam nav vajadzības tos mainīt. Ja nacionālsociālisms tomēr radies un dažu gadu laikā savās rindās varējis skaitīt vairāk kā 10 milj. biedru, tas liecina, ka prasība pēc jaunās kustības nākusi no pašas tautas. Tas liecina, ka nacionālsociālisms ir tautas kustība, kas sen pirms oficiālās darbības sākšanas bija nobriedusi vācu tautas domās.

Sauciens pēc vadoņa, aicinājums apzināties rases vērtību un prasība parlamentāriskās nobalsošanas vietā likt atbildības principu, nebija kaili lozungi. Tā bija tautas balss, kas aicināja vienu vīru uzņemt cīņu ar vācu tautas lielāko ienaidnieku — marksismu. Marksisma galīga iznīcināšana bija priekšnoteikums Vācijas atjaunošanai.

Adolf's Hitler's, kas bija saklausījis tautas balsi un nacionālsociālisma kustības priekšgalā uzņēmās cīņu par Vācijas atjaunošanu un jaunūzbūvi, pats bija nācis no vienkāršās tautas. Pasaules kara laikā kā vienkāršs kaŗavīrs viņš bija piedalījies cīņās kopā ar pārējiem frontes cīnītājiem, pārdzīvojis smago Versajas vilšanos. Redzot vācu tautas neglābjamo bojāeju, Adolf'a Hitler'a nobrieda apņemšanās sākt politisku darbību, lai glābtu savu tautu.

NACIONĀLSOCIĀLISTISKĀS PARTIJAS PIRMSĀKUMI

1919. gada vasarā Minchenē seši vīri bija nodibinājuši „Vācu strādnieku partiju”. Ņū pamatdoma bija marksistiskai strādnieku partijai pretī radīt nacionālu vācu strādnieku partiju. Šo sešu vīru nodoms bija labs, bet līdzekļu un, par visām lietām, spējīga vadītāja trūkuma dēļ, jaunajai partijai nebija panākumu. „Vācu strādnieku partija” tā arī būtu nogājusi no skatuves, ja liktenis tai nebūtu sūtījis septīto vīru — Adolf'u Hitler'u.

Šai laikā Adolf's Hitler's bija piekmandēts armijas izmeklēšanas komisijai, kas noskaidroja boļševistisko apvērsumu. Še

arī sākās Hitler'a politiskā darbība. Armijas vadība rīkoja dažādus kursus, lai t. s. „izglītības virsniekiem” noskaidrotu politisko stāvokli. Kursos Adolf'am Hitler'am bija izdevība noklausīties daudzu zinātnieku priekšlasījumus par sabiedriskiem un kultūrāliem jautājumiem. Šie priekšlasījumi vēl vairāk pastiprināja Adolf'a Hitler'a nodomu pievērsties politiskai darbībai.

Kādā dienā Hitler's saņēma priekšniecības rīkojumu noskaidrot „Vācu strādnieku partijas” mērķus un darbību. Armijas vadības interese par politiskām partijām bija saprotama, jo tai laikā kaŗavīriem bija tikko atdotas politiskās tiesības, un kaŗavīri tās arī izmantoja, iestājoties par biedriem dažādās politiskās partijās un piedaloties to sanāksmēs.

Adolf'am Hitler'am uzdeva aiziet uz jaundibinātās vācu strādnieku partijas sapulci un noskaidrot tās darbību. Šai sapulcē, kuŗā piedalījās ap 20 personu, Adolf's Hitler's, atbildot kādam runātājam, teica dedzīgu runu, aizraujot visus sapulces dalībniekus. Dažas dienas vēlāk, paklausot jaunās partijas aicinājumam, Adolf's Hitler's iestājās tajā kā pirmais biedrs.

Jaunajai vācu strādnieku partijai nebija ne biedru, ne programmas. Pirmajās sapulcēs piedalījās tikai 7 cilvēki. Tikai pamazām sapulču dalībnieku un biedru skaits pieauga. Nākamās sapulcēs jau piedalījās 11, tad 13, 17, 23, 34 un beidzot 111 personas. Tad sapulcēs ar runām sāka uzstāties arī Adolf's Hitler's. Viņa personība, runātāja talants un dziļā pārliecība jaunajai partijai pievilka arvien jaunus dalībniekus. No mazās istabiņas Minchenes Hofbräuhaus'a sapulces vajadzēja pārcelt uz plašākām telpām.

Adolf's Hitler's visu laiku nenogurstot strādāja, lai izveidotu partijas programmu un nospraustu tās darbības pamata līnijas. 1920. gada sākumā šis darbs bija tik tālu veikts, ka 24. februārī varēja notikt svinīga sanāksme, kuŗā Adolf's Hitler's paziņoja „Nacionālsociālistiskās vācu strādnieku partijas” programmu, 25 punktus ietverot nacionālsociālistiskās kustības mērķus un uzdevumus.

PROGRAMMAS PAZIŅOŠANA

Šim lielajam notikumam Adolf's Hitler's noirēja Minchenes Hofbräuhaus'a svētku zāli, kas spēja uzņemt 2000 personas. Pārējie partijas biedri bažījās, vai tik daudz cilvēku sanāks, lai lielo telpu piepildītu

TĀGADNES VĀRENĀKĀ KUSTĪBA

bet 24. februāra pēcpusdienā, jau labu laiku pirms sapulces sākuma, zāle bija pārpildīta. Adolf's Hitler's sapulcē ierodoties apmierināts redzēja, ka vairāk kā puse klausītāju bija komunisti un neatkarīgo sociāldemokrātu partijas piederīgie. Marksistiem acīm redzot bija nodoms sapulci izjaukt un likvidēt nacionālsociālisma kustību, kas viņiem kļuva arvien draudošāka jau pašā sākumā.

Kad Hitler's kā otrais runātājs tikko dažus vārdus bija pateicis, sākās starpsaucieni un trokšņošana. Nacionālsociālistu kārtības sargi trokšņotājus drīz vien aplūsināja. Hitler'a runa varēja turpināties. Neraugoties uz atsevišķiem komunistu starpsaucieniem, Adolf's Hitler's turpināja pārskatu par līdzšinējo darbību. Pēc pusstundas starpsaucienus jau pārspēja piekrišanas saucieni un aplausi. Kad Hitler's sāka lasīt nacionālsociālisma partijas programmu, zālē esošie komunisti atjaunoja trokšņošanu. Lasot programmu punktu pēc punkta tālāk, pamazām iestājās klusums un trokšņošanas vietā zāli pāršalca aplausu vētra. Hitler'am runu beidzot, divi tūkstoši klausītāju bija sakusuši vienā vienībā, ieguvuši jaunu pārliecību, jaunu ticību un jaunu gribu. Hitler'a vadoņa spējas un runātāja talants bija pievērsis na-

cionālsociālisma kustībai divus tūkstošus jaunu dalībnieku.

Nacionālsociālisma programmā uzstādītie mērķi un prasības bija skaidras, vienkāršas un visiem saprotamas. Nacionālsociālisms savā programmā bija izteicis domas un izjūtas, ko visa vācu tauta zemapziņā bija jutusi jau sen.

Nacionālsociālisma programmas pamata prasības bija visu vācu apvienošanās, Vācijas līdztiesības atjaunošana, tautas sociālā nodrošināšana, stingras centrālvaras nodibināšana, kas valsti spētu izvadīt no saimnieciskām un politiskām grūtībām un nodrošināt darbu visiem iedzīvotājiem. Nacionālsociālisms prasīja izbeigt koruptīvā parlamentārisma valdīšanu, tā vietā liekot autoritāru varu, kas vadošos amatos izvirzītu tikai spējīgus cilvēkus, neraugoties uz viņu kārtu un stāvokli.

Šī programma izteica vācu tautas domas, tāpēc arī nacionālsociālismam radās arvien vairāk piekritēju. Partijas biedru skaits augs. Līdz ar to arvien uzmanīgāki kļuva arī nacionālsociālisma pretinieki, kas viņiem parastiem terrora līdzekļiem mēģināja traucēt nacionālsociālistu sapulces. Lai to aizkavētu, nacionālsociālisti nodibināja kārtības dienesta grupas (Sturmabteilung, SA). SA vīriem vairākkārt nācās cī-

ņities ar marksistu bandām, kas terorizēja daudzās Vācijas pilsētas.

Rūras apgabala tragēdija, tai sekojošā inflācija, bads, bezdarbs un pašnāvību epidēmijas — radīja arvienu lielākas komunisma briesmas. Šajos apstākļos Adolf's Hitler's izšķīrās par aktīvākas rīcības sākšanu. 1923. gada novembrī pēc pārrunām ar Bavārijas valsts ģenerālkomisāru Dr. von Kahr'u, nacionālsociālistiskā vācu strādnieku partija nolēma pārņemt valsts varu. 8. novembrī Minchenē notika kāda sanāksme, kurā piedalījās arī von Kahr's. Šai sanāksmē ieradās Hitler's ar saviem ļaudīm un paziņoja līdzšinējās valdības atcelšanu, ieceļot von Kahr'u par Bavārijas pavaldoni.

1923. G. 9. NOVEMBRIS

Tācu izrādījās, ka von Kahr's bija pievienojies Hitler'am vienīgi ar nolūku rast izdevīgu gadījumu nacionālsociālisma likvidēšanai. Tās pašas dienas vakarā von Kahr's paziņoja, ka viņam ar Hitler'a apvērsumu nav nekādu sakaru un ka viņš kā Bavārijas ģenerālkomisārs devis pavēli policijai apspiest puču ar ieročiem.

9. novembra rītā Hitler's saņēma ziņu, ka reichsvēram un policijai dota pavēle

Vēsturisks dokuments — nacionālsociālistiskās vācu strādnieku partijas sapulces plakāts, kas vēsta Adolf'a Hitler'a runu 1925. g. 27. februārī. Tā bija Vadoņa pirmā runa pēc atbrīvošanas no Landsbergas cietokšņa.
„Laikmeta” arch.

Godinot 1923. gada 9. novembrī kritušo nacionālsociālistu piemiņu, Vadonis tuvāko cīņas biedru pavadībā dodas uz kritušo cīnītāju kapa vietu.
„Laikmeta” arch.

Vilcienu un lidmašīnu Vadonis apceļoja visus Vācijas novadus, neskaitāmās sanāksmēs un sapulcēs vācu tautai izskaidrojot nacionālsociālisma programmu.
„Laikmeta” arch.

Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei

Nationalsozialistischer! Alle Parteigenossen u. Genossinnen!

Freitag 26. 27. Februar 1925. **Bürgerbräu Keller**

zur Wiederbegründung
der Nationalsozialistischen Deutschen Arbeiterpartei die erste
Große öffentl. Massenversammlung

Adolf Hitler

**Deutschlands
Zukunft und unsere
Bewegung**

TĀGĀDNĒS VĀRENĀKĀ KUSTĪBA

likvidēt nacionālsociālistu apvērsumu. Ne-raugoties uz to, Adolf's Hitler's tomēr izšķī-rās, ka jānotiek nacionālsociālistu gājienam. Ar Adolf'u Hitler'u priekšgalā nacionālsociā-listu gājiens virzījās uz pilsētas centru. Minchenes iedzīvotāji gājienam uzgavilēja. Pie Ludviga tilta gājienu sagaidīja stipras policijas vienības, kuŗas uzaicināja gājie-nu izklīst. Slēgtās rindās nacionālsociālistu gājiens turpinājās līdz pilsētas centram. Arī tur gājienu sveica Minchenes iedzīvo-tāji. Pie ģenerālkomisāra pārvaldes ēkas gājienu apturēja policijas vienības. Nacio-nālsociālisti bija tērpušies civilā un tiem nebija ieroču. Pēkšņi atskanēja šāvieni un vairāki nacionālsociālistu gājiena dalībnieki ložu ķerti saļima. Nāvīgi ievainots, Adolf'am Hitler'am blakus saļima viens no nacionālsociālistiem. Sešpadsmit gājiena da-lībnieki šē zaudēja dzīvības.

Dažas dienas vēlāk Adolf'u Hitler'u apcietināja un ievietoja Landsbergas cie-toksnī.

Nākamā gada martā notika prāva, kuŗā Adolf'am Hitler'am piesprieda 5 gadus cie-toksnī. Sai prāvā Hitler's parādīja sevi kā nesavtīgu Vadoni. Visu atbildību par 9. no-vembra notikumiem viņš uzņēmas uz sevi. Prāvas noslēgumā Adolf's Hitler's tiesai teica:

„Ne jūs, mani kungļi, varat dot spriedu-mu par mums, šo spriedumu dos vēstures mūžīgā tiesa.”

Landsbergas cietoksnī Adolf'am Hit-ler'am pirmo reizi pēc ilgiem gadiem bija izdevība koncentrēties plašākam literāram darbam. Šeit Adolf's Hitler's arī uz-rakstīja savu grāmatu „Mein Kampf”, kas ietver trīs daļas — Adolf'a Hitler'a biogra-fiju, partijas programmu un nacionālsociā-listisko pasaules uzskatu. Šī grāmata ir kapitāldarbs par nacionālsociālistisma kus-tības vēsturi un mērķiem.

TURPINĀS PARTIJAS VEIDOŠANAS DARBS

1924. gada 20. decembrī Adolf'u Hitler'u atbrīvoja, bet noliedza viņam runāt sapul-cēs un sanāksmēs. Sai laikā Vācijas saim-nieciskais un politiskais stāvoklis bija vēl vairāk pasliktinājies. Inflācija bija pilnīgi sagrāvusi Vācijas saimniecību. Vācijas sa-grāves darbā sevišķi aktīvi piedalījās Ame-rikas žīdu financisti, ar plašiem naudas ie-guldījumiem pakļaujot savai kontrolei Vā-cijas rūpniecību. Iepludinot no ārzemēm ārkārtīgi lielus naudas līdzekļus, uz īsu laiku panāca mākslīgu saimnieciskās dzī-ves uzplaukumu, kas beidzās ar pilnīgu saimniecisku sabrukumu. Pēc tam, kad Amerikas financisti Vācijā bija iepludinā-juši 18 miljardu marku, tie pēkšņi aprāva visus kreditus.

Tik smagos apstākļos Adolf's Hitler's at-jaunoja nacionālsociālistiskās vācu strād-

nieku partijas aktīvu darbību. Adolf'a Hit-ler'a galvenā cīņa bija vērsta pret mark-sismu. Nacionālsociālistu partijas lektori nepārtraukti apceļoja visus Vācijas nova-dus un plašās sanāksmēs iepazīstināja tau-tu ar nacionālsociālistisma mērķiem un uz-skatiem. Partijas veidošanas darbs turpi-nājās. Minchenei sekoja viena pilsēta pēc otras, nacionālsociālistu partijas nodaļas nodibinājās visos zemes novados. Sākumā nacionālsociālistisma stiprākās saknes bija laidis Bavārijā, bet pamazām kustība ieka-ŗoja piekritējus arī Saksijā un, pēc Dr. Goebbels'a iecelšanas par Berlīnes apgaba-la vadītāju, arī pašā Vācijas centrā.

Liels atbalsts partijas propagandas darbā bija partijas palīgorganizācijas — SA, SS un HJ. Šajās organizācijās auga un veido-jās kustības jaunā audze. Tie bija pārlie-cināti cīnītāji par jauno ideju un bija ga-tavi tai ziedot visu — arī savas dzīvības. Blakus partijas oficiālai propagandai, lielu darbu veica individuālā propaganda. Atse-višķie partijas biedri sarunā ar draugiem un paziņām nemitējās izskaidrot nacionālsociālistisma mērķus. Partijas biedru skaits auga arvien lielākos apmēros. 1925. gadā biedru skaits bija 27.000, pēc gada tas bija pieaudzis uz 49.000, 1927. gadā biedru skaits pārsniedza 72.000 un 1929. gadā — 176.000.

1927. gada 2. augustā Nirnbergā notika partijas sanāksme, pulcējot simtiem tūkstošu nacionālsociālistu, kas ar karogiem priekšgalā soļoja gar Vadoni.

„Laikmeta” arch.

Kā SA augstākais vadītājs Adolf's Hitler's 1932. g. vasarā Minchenē pieņem SA vīru parādi. „Laikmeta” arch.

TĀGADNES VĀRENĀKĀ KUSTĪBA

Nacionālsociālisma kustības piekritēju skaitam straujā augot, arī pretinieki atzina, ka cīņa pret jauno kustību ir velta. 1928. gadā vispirms Bavārijā, pēc tam arī pārējās zemēs, atcēla aizliegumu Hitler'am piedalīties sapulcēs. Kļuva atkal iespējams Adolf'am Hitler'am sapulcēs ar savu personību un runātāja talantu aizraut masas. Arvien vairāk vācu tautā radās pārliecība, ka vienīgo izeju no Vācijas sabrukuma var rast nacionālsociālistiskā kustība. 1929. gadā partijas diena Nirnbergā rādīja kustības lielo pieaugumu. 170 speciālvilcienos no visiem novadiem Nirnbergā ieradās nacionālsociālistiskās vācu strādnieku partijas biedri. „Brūnā armija” pārpludināja Nirnbergas ielas.

Nacionālsociālisms jau agrāk bija deklarējis, ka priekšnoteikums valsts jaunūzņēmē darbam ir valsts varas pārņemšana. Gatavojoties šim uzdevumam, nacionāl-

sociālistiskā vācu strādnieku partija savu iekšējo uzbūvi izveidoja pēc valsts iekārtas principa, sagatavojot attiecīgus darbiniekus visām valsts un saimnieciskās dzīves nozarēm. Sevišķi lielu vērību nacionālsociālistiskā kustība veltīja preses noorganizēšanai. Jau priekš ilgāka laika partija bija ieguvusi laikrakstu „Voelkischer Beobachter”, kas sākumā bija nedēļas izdevums, vēlāk iznāca divas reizes nedēļā un beidzot kļuva par dienas laikrakstu. Blakus dienas preseī partija noorganizēja speciālo presi, gādājot propagandas materiālu un iepazīstinot plašākas aprindas ar nacionālsociālisma ideoloģiju. Še liela nozīme bija „Nationalsozialistische Bibliothek” izdevumiem. Savā presē nacionālsociālistiskā kustība vairākkārt paziņoja, ka tā ik brīdī gatava aktīvi piedalīties valsts darbā, lai sāktu dzīves pārkārtošanu un valsts jaunūzību.

Nacionālsociālistiskās kustības cīņa par valsts varas pārņemšanu neatlaidīgi turpinājās. Notika neskaitāmas propagandas sapulces, kas pulcēja arvien vairāk dalībnieku. Ievērojot to, ka nacionālsociālistiem bija ņemta iespēja propagandas darbā izmantot radiofonu, kaut gan tai pašā laikā marksistu, sociāldemokrātu un citu partiju lidei ik dienas ar radiofona starpniecību puda savu partiju programmu, Adolf'am Hitler'am nācās lidmašīnā ceļot no vienas pilsētas uz otru, lai varētu piedalīties daudzajās sapulcēs.

Kustības augšana un plešanās plašumā nepārtraukti turpinājās. Atsevišķo zemju parlamentu vēlēšanās nacionālsociālisti ieguva arvien vairāk mandātu. 1930. gadā nacionālsociālistiskā kustība pirmo reizi aktīvi sāka piedalīties valdībā, dodot Tiringas valdībai pirmo nacionālsociālistisko ministru Dr. Frick'a personā. 1928. gada reichstaga vēlēšanās nacionālsociālistiskā kustība saņēma 810.000 balsis, iegūstot reichstagā 12 mandātus. Divus gadus vēlāk nacionālsociālisma piekritēju skaits bija pieaudzis uz 6.400.000, dodot kustībai 107 deputātus. Līdz ar to nacionālsociālistiskā frakcija bija kļuvusi otra stiprākā grupa reichstagā. Tikai sociāldemokrātiem ar 154 deputātiem vēl bija pārsvars.

Šie sasniegumi skaidri liecināja, uz kuriem nosvērās tautas pārliecība. Bija tikai laika jautājums iegūt arī absolūto vairākumu. Nacionālsociālisma piekritēji un arī pretinieki skaidri apzinājās, ka agri vai vēl valsts varu pārņems Adolf's Hitler's. Lai to iespējami ilgāk aizkavētu, nacionālsociālisma pretinieki visiem iespējamiem līdzekļiem mēģināja atturēt nacionālsociālistus no jebkādas līdzdalības valsts pārvaldē. Marksisti un viņu draugi gāja vēl tālāk. Pret nacionālsociālistiem sākās neierobežots terrisors, kam par upuri krita 221 nacionālsociālists, kamēr 25.000 citi tika smagi ievainoti. Še skaitļi liecina par nacionālsociālisma kustības dalībnieku stingro pārliecību un ciešo apņemšanos, nerau-

Še atdusas 16 vīri, kas savas dzīvības ziedoja nacionālsociālisma kustībai. 1923. g. 9. nov. Minchenē kritušo cīnītāju piemineklis. Dienu un nakti pie tā stāv SA un SS vīru goda sardze.

„Laikmeta” arch.

Nacionālsociālistu partijas pārvaldes ēka Minchenē, kas visā pasaulē pazīstama kā „Brūnais nams”.

„Laikmeta” arch.

TAGADNES VARENĀKĀ KUSTĪBA

goties ne uz kādiem zaudējumiem, sasniegt reiz sprauto mērķi — vācu tautas atbrīvošanu no marksisma.

Upuri nebija velti. Katra kritušā un ievainotā vietā partijas rindās stājās simti un tūkstoši citu ar stingru apņemšanos cīnīties par labāku rītdienu. Partijas biedru skaits auga milzu apmēros. No 389.000 biedriem 1930. gadā partijas locekļu skaits 1933. gadā bija pieaudzis uz 1.471.000.

Par šaurām kļuva arī partijas līdzšinējās telpas, tāpēc 1930. gadā nacionālsociālistiskā partija ieguva īpašumā vienu no lielākajiem namiem Minchenē un izbūvēja to par partijas pārvaldes namu, ko tagad visa pasaule pazīst kā „Brūno namu”.

1932. gadā Braunsveigas valdība iecēla Adolfu Hitleru par valdības padomnieku. Līdz ar to Adolf's Hitler's ieguva Vācijas pavalstniecību, kas līdz tam viņam bija liegta. Tagad izbeidzās viena no tumšākām lapaspusēm valdību birokratijas vēsturē, kas vācu nācijas robežās dzimušam vācietim, kurš pasaules karā bija cīnījies Vācijas armijas rindās un kuŗa visa dzīve bija veltīta cīņai par Vāciju, liedza Vācijas pavalstniecību.

Iegūstot Vācijas pavalstniecību, Adolfam Hitleram bija iespējams kandidēt valsts prezidenta vēlēšanās. Kaut gan šais vēlēšanās Adolf's Hitler's ieguva tikai 11,3 milj.

balsu pret 18,6 milj. balsu, kas bija nodotas par Hindenburg'u, šīs vēlēšanas bija milzu panākums nacionālsociālismam, jo tās rādīja, ka pusotra gada laikā kustības piekritēju skaits divkārsojies.

Vācu tauta skaidri redzēja, ka dzīve nevar turpināties līdzšinējā gaitā un ka vienīgā izeja atrodama nacionālsociālismā. Vācija atradās pilnīga sabrukuma priekšvakarā un valdības, kas mainījās viena pēc otras, nespēja panākt uzlabojumu. 1932. gada jūlijā reichstaga vēlēšanās nacionālsociālisti ieguva 13.700.000 balsis un 230 mandātus. Visiem bija skaidrs, ka tuvojās brīdis, kad līdzšinējiem nespējīgiem politiķiem būs jānoiet no skatuves, dodot vietu jaunajai tautas kustībai. Priekšnāves agonijā šie politiķi vēl mēģināja glābt savu stāvokli, piesolot Adolfam Hitleram gan ministra, gan vicekanclera postenus. Bet viņi maldījās, domādami, ka ar šiem piedāvājumiem varēs iegūt Adolfu Hitleru savā pusē. Vadonis nebija izveidojis nacionālsociālistisko kustību, nebija cīnījies un gaidījis daudzus gadus, lai apmierinātos ar kompromisa politiku un slēgtu kaut kādus līgumus ar bankrotējušiem politiķiem. Vadonis zināja, ka diena, kad nacionālsociālisms būs vienīgais noteicējs un vares sakt valsts jaunuzbūves darbu, nav vairs tālu. Vadonis vareja gaidīt.

1933. gada janvārī Vācijā ikviens juta, ka gaidāmi lieli un izšķirēji notikumi. Līdzšinējā gaitā dzīve vairs nevarēja tur-

pināties. Vācijai draudēja pilnīga bojāeja, ja pēdējā brīdī neradīsies vīrs, kas likteņa ratu spēs pagriezt citā virzienā. Vācu tauta šo vīru bija saskatījusi jau sen un tagad arvien jauni miljoni vācu tautas piederīgo vērsa skatus uz nacionālsociālistiskās kustības vadoni Adolfu Hitleru. Vienīgi viņš varēja atturēt liktenīgo triecienu, kas nestu vispārēju sabrukumu.

Janvāra beigās, atkāpjoties līdzšinējai valdībai, valsts prezidents Hindenburg's aicināja Adolfu Hitleru uzņemties jaunās valdības sastādīšanu. Lielā diena bija pienākusi. Kad Adolf's Hitler's 30. janvārī devās pie valsts prezidenta ar jaunās valdības sastāvu, Berlīnes ielās viņam uzgavīlēja tūkstoši galvaspilsētas iedzīvotāju. Vakarā galvaspilsētas ielas un laukumus pārpildīja sajūsminātā tauta, kas nepātrauktos gājienos Vilhelma ielā sveica Vācijas valsts un tautas vadoni. Visu sejās bija redzami priecīgi smaidi un cieša pārliecība, ka ar rītdienu sāksies jauna, labāka dzīve.

Nacionālsociālistiskā kustība un tās vadonis Adolf's Hitler's pilnā mērā attaisnoja visas vācu tautas cerības. Darbs, ko nacionālsociālistiskā valsts veikusi, ir tik grandiozs, ka tam nav piemēra pasaules vēsturē. Vācijas jaunuzbūves un vācu tautas vienošanas darbs ir vienreizējs, tāpat kā vienreizēja ir visa nacionālsociālisma kustība.

A. Klišāns.

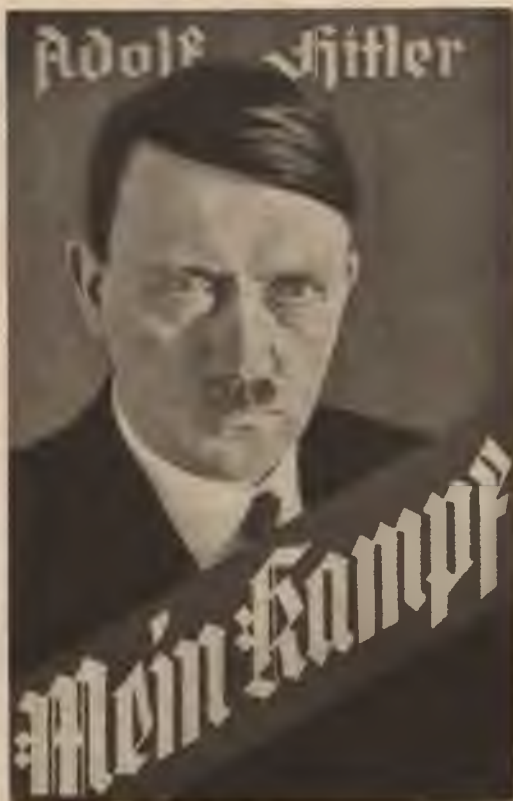
Nacionālsociālisms izveidojis jaunu strādnieku saimi. Nacionālais vācu strādnieks atradis savu vietu vienotajā tautas kopā.

„Laikmeta” arch.

Adolf'a Hitler a cīņa noslēdzās 1933. gada 30. janvārī ar pārliecinošu uzvaru. Simti un tūkstoši Berlīnes iedzīvotāju grandiozā lāpu gājienā sveica valsts kancleru Adolfu Hitleru.

H. Hoffmann uzp.

Adolf'a Hitler'a grāmatas „Mein Kampf” vāka attēls. Vācu valodā šī grāmata iznākusi jau 32 izdevumos.

Nacionālsociālisms

čus, cerēdama noslēgt cienīgu mieru, bet tanī vietā saņēma kauna pilnu diktātu Versajā un St. Žermenā. Pēc šiem miera noteikumiem Vāciju aplaupīja, uzlika tai smagas reparācijas, atbrūņoja un okupēja dažus Vācijas apgabalus. Tā vācieši jutās kā garīgi, tā fiziski apspiesti. Neviens Veimaras sistēmas politiskā partija neuzdrošinājās pacelt balsi pret nodarīto ne taisnību, neviens nenāca ar prasību restaurēt Vācijas godu. Toreizējie vācu politiķi, demokrātu un žīdu kalpi, mēģināja sadziedāties ar angļu un franču valdības aprindām un nedomāja par vācu nācijas labāku nākotni. Adolfam Hitler'am pirmam radās drosmē rakstīt savā partijas programmā nevien visu vācu apvienošanu, bet arī miera līgumu atcelšanu.

Sakarā ar šo prasību pirmā punktā pievienojās prasība pēc regulārā kara spēka dibināšanas (22. p.). Saskaņā ar Versaļas līgumu bija jālikvidē vācu armija. Tā laika demokrātijas vadoni apmierinājās ar to, ka sabiedrotie (angļi un franči) atļāva vāciešiem uzturēt tikai algotus kareivjus. Parlaments, kas pa lielākai daļai sastāvēja no koruptīviem elementiem, t. i. kuņģiem nerūpēja tautas gods, pielika visas pūles, lai iznīcinātu tautā varonības garu kā tautas patieso vienotāju. Tādēļ nacionālsociālistiskā partija pieteica karu visiem šiem politiķiem — valsts nodevējiem.

To nevarēja citādi sasniegt, kā nostājoties frontē pret žīdiem. „Mein Kampf” vispusīgi apgaismo žīdu kaitīgumu. Novērojumi rādīja, kādu nodevīgu darbu darījuši žīdi. Viņi iespiedās visās organizācijās, iestādēs un savienībās, lai sētu naidu. Viņi izdeva laikrakstus, lai paustu marksistu idejas. Viņi izmantoja visu, ko vien varēja, teātrus, kino, literatūru, mākslu, lai bojātu vācu tautas gaumi un tikumus. Par nožēlošanu vācu intelliģence un strādniecība toreiz vēl visu to nesaprata un ļāvās vadīties no žīdu internacionālistiskā gara.

Nacionālsociālistiskā programmā noteikti ieņemts stāvoklis pret žīdiem. Valsts pilsonis var būt tikai vācu tautas loceklis (Volksgenosse). Žīds, kā svešas, neāriskas rases loceklis, nekad nevar piederēt pie vācu tautas. Ir zināms, ka žīdi visās valstīs un zemēs cenšas asimilēties ar to tautu, kuņas vidū viņi dzīvo, pieņemot kristietību un rasiski to sajaucot. Paši viņi labprāt uzdodas par nežīdiem, t. i. Vācijā dzīvojot, ar Vācijas pasi, viņi gribēja būt vāci, Francijā — franči, Anglijā — angļi u. t. t. Tā viņi iepludināja savas asinis citās tautās. Tā visur radās pusžīdi un ceturtdaļžīdi.

Lai turpmāk tas tā nebūtu, tad visi, kas nav pilsoņi, pakļauti likumam par ārzemniekiem. Tie var būt tikai kā viesi un tikai tad, ja viņus labprātīgi uzņem un dod viņiem pajumti. Žīdi no pasaules kara sākuma bija ieceļojuši Vācijā nevis lai strādātu, bet lai iedzīvotos uz vācu tautas rēķina. Bija nepieciešami aizsargāt vācu tautu no žīdu

iespaida un žīdu asinīm. To Vācijā arī pakāpeniski darīja saskaņā ar Nirnbergā 1935. gada 15. septembrī pieņemtiem likumiem. Tie noliedz jauktās laulības starp vāciešiem un žīdiem, atņem žīdiem pilsoņa tiesības un valsts amatus un no viņiem ierēdņiem prasa pierādīt āriskumu.

Seit vēl jāpiezīmē, ka galvenā kārtā uz žīdiem zīmējas programmas 23. punkts par presi, t. i. prasība, ka ar žurnālistiku var nodarboties tikai tautas loceklis un nevis žīds. Vācijā, kā zināms, lielākā daļa laikrakstu tanī laikā atradās žīdu rokās.

NACIONĀLSOCIĀLISMS UN TAUTSAIMNIECĪBA.

Demokrātijas laikmetā saimnieciskā dzīvē noteicēji bija žīdi. Demokrātijas vārdā viņi puda idejas par brīvību un vienlīdzību, bet patiesībā rīkojās pretēji tam — izsūca strādniecību un apspieda intelliģenci. Viņi bija lielākie tirgotāji, rūpnieki, augļotāji un spekulanti. Kara laikā viņi vislabāk prata izmantot apstākļus, lai iegūtu mantu un bagātību. Nacionālsociālistiskā programmā tādēļ uzņemta rinda punktu, kas vērsti pret anonīmo lielkapitālismu, privātmopoliem, spekulāciju, augļošanu u. t. t. Ar to domāts likt pamatus jaunai saimnieciskās dzīves kārtībai.

KĀDI IR ŠIS PARTIJAS MĒRĶI UN PROGRAMMA?

Nacionālsociālisms savā būtībā pilnīgi atšķiras no pārējām pilsoniskām un demokrātiskām partijām. Vispirms tā ir nacionāla partija. Citām labā spārna partijām arī netrūka nacionālās idejas, bet tās nespēja saistīt masas. Strādnieku šķira vairāk pieslēgās sociāldemokrātiem un komunistiem. Pilsoniskās partijas nesaprata to, ka nepietiek ar kaut kādu nacionālu ideju, kas pamatojas vai nu uz šķiru, vai arodu, vai personu interesēm, lai vienotu tautu. Tās nezināja to, ka patiesi nacionāla nozīme ir tautas kopībai.

Nacionālsociālistiskā partija, būdama nacionāla, ir tikpat lielā mērā sociālistiska partija. Tādā veidā tā varēja nevien konkurēt ar sociāldemokrātiju un citām strādnieku partijām, bet tās pilnīgi pārspēja. Pilsoņu partiju trūkums bija, ka tās neievēroja sociālos principus. Tādēļ strādnieki pa lielākai daļai tām pagriezta muguru.

Partijai, kas savu programmu pamato uz sociāliem un nacionāliem principiem, ir paliekama nozīme. Tā noteic nevien virzienu, bet arī rada pasaules uzskatu.

Kas ir nacionālsociālistiskās partijas mērķi? Tie izriet no partijas būtības resp. filozofiskās pasaules uztveres un ir fiksēti programmā, sastāvošā no 25 punktiem.

Izejot no tā viedokļa, ka tautai, kuru vieno rase, asinis, valoda un parašas, ir tiesības uz valsti, partijas pirmais punkts uzstāda prasību par visu vācu apvienošanu Lielvācijas valstī. Kā zināms, pasaules karā Vācija ļāvās ievilināties miera priekšlikumā, kas nāca no Amerikas ar tā saucamiem Vilsona punktiem. Izrādījās, ka šis priekšlikums bija tikai blefs. Vācija nolika iero-

Tā radās Vadoņa lielle darbi. Visi grandiozie Vācijas jaunuzbūves darbi radušies, Vadonim personīgi ņemot tiešu dalību projektu izstrādāšanā.

Alisma mērķi

Līdz šim marksisti un demokrati kārtoja saimnieciskos jautājumus izejot no egoistiskām un šķiru interesēm. Tautas jeb tautas kopības labklājību neievēroja. No vienas puses veda agitāciju pret lielgruntniekiem, no otras puses iesēdās par direktoriem trestos un sindikātos. Nebija vērojami nekādi ētiski paņēmieni saimnieciskos principos. Visur dominēja materiālisms. Tādi apstākļi radīja darba ļaužu neapmierinātību, streikus un pēdīgi bezdarbu.

Nacionālsociālistiskā tautsaimniecības mācība galvenā kārtā izvirza ētiskus principus. Programmā tādēļ lasām prasību par procentu verdzības atcelšanu (11. p.). Valstij jāuzņemas kontrole pār bankām, biržām un uzņēmumiem. Pastāvošā biržas kliķe izskaidroja tautsaimniecības uzdevumus vienīgi no rentabilitātes viedokļa. Tā neraudzījās uz to, vai kāda lieta tautai un valstij vajadzīga kā patēriņš, bet gan vai tā nes procentus vai dividendes. Tādā veidā pataisīja naudu, kas, patiesību sakot, ir tikai maiņas līdzeklis, par elku.

Pirms 1933. gada Vācijā bija reģistrētu vairāk kā 6 milj. bezdarbnieku. Pēc varas pārņemšanas kā pirmos izsludināja likumus par bezdarba apkaņošanu. To panāca ar jaunām darba iespējām, galvenā kārtā ceļot jaunas ēkas un izstrādājot projektus auto šosejām līdz 6000 kilometru u. t. t. Ar nodokļu samazināšanu pacēlās pirkspēja un pieprasījums pēc visāda veida priekšmetiem. Tādā ceļā pieauga kā darbs, tā peļņa un patēriņš. Pēc 4 gadiem bezdarbnieku skaits noslīdēja līdz pusmiljonam.

Židu un liberālisma piekritēji zobojās par šādiem nacionālsociālistu likumiem un pārējoja valsts finanču sabrukumu. Viņi iedomājās, ka zelts ir kapitāls, kas atrodas viņu rokās, un ka birža noteic finansiālo stavokli. Židiem šķita, ka bez viņiem ne-maz nav iespējama valsts pastāvēšana. Cik rūgti viņi pievīlās! To liecina sekojoši skaitļi. 1932. gadā Vācijas valsts kase uzrādīja 6,6 miljardus ienākumu, bet 1937. gadā — 14 miljardu.

Tālāk izceļama nacionālsociālistu pieeja privātīpašuma jēdzienam. Nav svarīgi, vai īpašums liels vai mazs, vai tas ir pilsētas vai lauku, bet gan, vai tas godīgi iegūts un to lietderīgi pārvalda. Īpašums saistīts ar individu un viņa darbu. Tas nav dots, lai no tā mantotu tikai personīgu labumu, bet lai kalpotu visai tautai.

Attiecībā uz lauku īpašumiem jāpaskaidro, ka nacionālsociālisms prasa zemes iedalīšanu tiem, kas vēlas zemi iegūt un to apstrādāt (sal. 3. un 17. p.). Ja zemes atsavināšanu prasa vispārīgās intereses, tad tai jānosaka atlīdzība. Bez pēdējās var atsavināt, ja zemes objektu izmanto spekulācijas nolūkā, kā to, piem., darījušas židu lauku akciju sabiedrības. Katram lauksaimniekam jāzina, ka viņa īpašums nav šķirams no tautas labklājības. Tas, ko viņš ražo, pieder pie pirmās vajadzības priekšmetiem, t. i. pie dzīves eksistenču līdzekļiem. Attiecībā uz šiem ražojumiem nav pielaižama biržas spekulācija jeb konjunktūras izmantošana. Valstij tādēļ jānosaka cenas un jārēgulē ražojumu sadale. Vācu apgādības un lauksaimniecības valsts ministrs Darrē izsacījis, ka spekulēt ar pārtikas vielām ir noziegums. Lauksaimnieka uzdevums gādāt par to, ka tauta necieš badu.

SOCIĀLIE UN KULTŪRĀLIE JAUTĀJUMI.

Pieskaroties sociāliem jautājumiem, vispirms jāpievēršas jēdzienam par darbu (10. p.). Līdz šim demokrati un marksisti mācīja, ka darbs ir tikai ražošanas funkcija, par ko saņem naudu. Šī aplamā mācība samaitāja darba ļaudis, pamodinot viņos ļaunus instinktus. Tai jānostāda pretim uzskati par darba isto būtību un vērtību. Tas izpaužas pienākuma apziņā. Darbs pieder pie tautas kopīgās dzīves, kur visiem jāstrādā vispārīgai labklājībai. Starpība starp garīgu un fizisku darbu tādēļ zūd, jo darbs jāvērtē pēc spējām, kādas katrs cilvēks ieliek savā darbā. Pēc tā, ko katrs veic, spriež par viņa krietnu-

Landsbergas cietokšņa istaba Nr. 7, kur Adolf's Hitler's sarakstīja savu ievērojamo grāmatu „Mein Kampf”. Vīrs ieejas — 1933. g. 7. novembrī piestiprinātā piemiņas plāksne.

mu. Tā, lūk, ir pareiza darba izpratne. Tai ir ētisks pamats, tāpat kā arī darba mērķim, proti, pirmā vietā jāierāda kopīgam labumam, tad pašlabumam (Gemeinnutz vor Eigennutz).

No sacītā izriet, ka valsts pienākums gādāt, ka visiem pilsoņiem ir darbs un maize, tādēļ ievests arī tā saucamais vispārējais darba dienests. Tāpat valstij jāgādā par visiem pilsoņiem, kas savu darba spēku ziedojuši tautas labklājībai un kļuvuši darba nespējīgi. Netaisni, ja tiesību uz pabalstu un pensiju saņem tikai viena tautas daļa, piem., ierēdņi, kuņģus uzskata par valsts darbiniekiem un pārējos kā tādus, kas vecuma dienās paši sevi apgādā. Nacionālsociālisms prasa, lai visiem ir vienā-

das tiesības, tāpat kā visiem ir vienādi pienākumi pret valsti un tautu (9. p.). Sociālā apgāde, slimo kases, vecuma nodrošināšana pieder visai tautas kopai (15. p.).

Demokrati un marksisti apzinīgi veicināja proletāriātu un nedomāja par vispārīgā sociālā stāvokļa uzlabošanu. Viņi ar savu politiku noveda pie tās plaisas, kur vienā pusē stāvēja darba devēji, otrā — strādniecība. Nebija vidus šķiras, sāka izzust amatnieki, siktirgotāji, mazie uzņēmēji. Nacionālsociālisms tādēļ prasa veselīgas vidus šķiras uzturēšanu (16. p.). Pie sociālā līmeņa pacelšanas jāpieskaita algas, dzīvokļi un citi jautājumi, ko valsts nokārto atkarībā no vispārējās tautas labklājības.

Kultūrālā ziņā nacionālsociālisms piegriez vērību vispārīgai izglītībai. Bez intelligences neviena tauta un valsts nevar pastāvēt, tādēļ atbalstāmi visi spējīgie un čaklie, lai tie tiktu uz priekšu (20. p.). Jaunatne jāaudzina tā, ka viņa iekļaujas tautas kopā. Tas panākams, ja pie laika tai iepotē nāciņas apziņu. Speciāli tam nolūkam kalpo jaunievestais valsts pilsoņu mācības priekšmets. Paralēli garīgai audzināšanai jāiet fiziskai. Šai ziņā valsts gādā par tautas veselību, rūpējas par sportu un aizsargā sievieti, māti un mazgadīgos bērnus viņu tiesībās.

NACIONĀLSOCIĀLISMA IDEOLOĢIJA.

Nacionālsociālisms, kā redzējām, ir jauns virziens, kas ievada jaunu laikmetu. Ideoloģija, kas tam ir pamatā, nostāda centrā cilvēku un viņa darbu tautas kopā. Tā pretēja liberālisma un marksisma mācībai. Tur cilvēks zaudē savu cieņu un vērtību. Viņa vietā, saskaņā ar materiālistisko pasaules uzskatu, pielūdz zelta teļu. Še, turpretī, cilvēks atgūst savu nozīmi. Tautas kopa jeb savienība ir kā organisms, kurā katrs indivīds dzīvo un attīsta savu darbību. Stāvot tādā savstarpējā attiecībā, katrā tautas locekli mostas draudzības jūtas un stiprinās kopības apziņa. Līdzšinējie romiešu likumi nav atstājami, bet atvietojami ar jauniem vācu likumiem, kas balstās uz jauno pasaules uzskatu. Ar tautas sakni (Volkstum) saistās arī senči. Ar viņiem paliek neizdzēšamas pagātnes saites, kas ievijas nākotnē, tādēļ tagadējai paaudzei ir pienākums pret nākamo paaudzi. Tauta visumā ir kā mūžīgi zaļojošs ciltskoks.

Beidzot jāpiemetina, ka morāle pēc nacionālsociālistu uzskatiem nav šķirama no rases, t. i. ka katrai tautai ir sava specifiska morāles uztvere. To rāda tautas dzīves veids un iekārta. Ģermāņu morālistiskais gars sevišķi spilgti izpaužas goda izjūtā un pienākuma apziņā. Pasaules kara laikā un pēc kara žīdi lielā mērā centās postīt šos tikumus, uzspiežot marksismu, lai tādā ceļā šķeltu vāciešus. Nacionālsociālismam izdevās laikā apturēt morāles sabrukumu vācu tautā un vest pie ticības sev un savam Vadonim. Šī izveseļošanās notikusi nevis no ārienes, bet no iekšienes, kā vispār visi tikumi dzimst un briest cilvēka dvēselē. Vācu tautai miesā un asinīs pārgājusi tā apziņa, ka augstākais bauslis ir tautas labklājība un gods. Tas, ko aizstāv un par ko cīnās nacionālsociālisti, nav nekas mākslots un nav nekāda fantazija. Tas nav arī nekas svešs tautas psihei, bet dabīgi atvasināts no tā veselīgā kodola, kas uzglabājies vācu tautā pa gadsimtiem. Vajadzēja augstākai varai sūtīt tādu ģeniju kā Adolfu Hitler'u, kas vācu tautu uzmodinājis jaunai dzīvei.

Dr. V. Sanders.

Vācijas jaunā zemniecība

Politiskās jukas valstī visvairāk dragā lauksaimniecību — galveno ražotāju nozari, no kuņas atkarīga visa saimnieciskā dzīve. Līdz nacionālsociālisma nākšanai pie varas vācu zemnieks bija padots daudzo politisko partiju patvaļai. Žīdu iespaidā esošās valdības nerūpējās par zemnieka stāvokļa nodrošināšanu, jo tām vairāk rūpēja spekulācija un ar to saistītā iedzīvotāņu. Lauksaimniecība bija kļuvusi par peļņas objektu starptautiskiem spekulantiem, un lauksaimniecības ražojumu cenas cēlās un krita, kā tas bija izdevīgāk žīdiem. Par lauksaimnieka darba atalgojumu un noteiktu ienākumu no lauksaimniecības ražojumiem neviens nedomāja.

Tāpēc nav brīnums, ka šādos apstākļos vācu zemnieku stāvoklis katru dienu kļuva sliktāks. Daudziem veciem zemes rūķiem, kas visu mūžu bija pavadījuši savā saimniecībā sūrā un grūtā darbā, vecuma dienās nācās mājas atstāt, jo tās izūtrupēja. Lauku saimniecības par zemām cenām ieguva spekulanti, kas nekad nebija ar lauksaimniecību nodarbojušies un to arī nedomāja darīt. Zeme un tās ražojumi viņiem bija tikai peļņas līdzeklis. Lauku īpašumi ceļoja no vienām rokām otrās, un zemes ražība ar katru gadu samazinājās.

Par vācu zemniecības katastrofālo stāvokli vislabāk liecina oficiālie dati par lauku īpašumu ūtrupēm no 1924. gada līdz nacionālsociālisma valsts sākumam. No 1924. gada līdz 1926. gadam, tā tad divu gadu laikā, Vācija izūtrupēja 4282 lauku saimniecības 37.000 ha kopplatībā. Nākamajos trijos gados lauku saimniecību ūtrupju skaits bija pieaudzis uz 7900, vai-

rāk kā 200.000 ha kopplatībā. It sevišķi smagi gadi vācu zemniecībai bija jāpārdzīvo no 1930. līdz 1932. gada beigām. Līdzās vispārējam valsts saimnieciskās dzīves sabrukumam lauksaimniecības stāvoklis bija kļuvis pavisam kritisks. Sai laikā notika 17.157 lauku saimniecību ūtrupes, aptverot 462.000 ha lielu zemes platību. Tai pašā laikā bija ievadītas ūtrupes vēl 1.019.000 ha lielai zemes platībai. Vācu zemnieki, kas cauri politiskām jukām un vispārējam chaosam bija saglabājuši veselīgos uzskatus, mēģināja cīnīties par sava stāvokļa uzlabošanu. Zemnieki sacēlās vairākos Vācijas novados. Zem melnajiem zemnieku karogiem pulcējās apbrūpoti vīri, lai aizstāvētu savu māju un savus laukus pret spekulantu laupīšanas kāri. Taču zemnieku nemierus apspieda, un viss palika pa vecam.

Nacionālsociālismam pārņemot valsts varu, viens no pirmajiem soļiem bija lauku saimniecību ūtrupju apturēšana. Jau divas nedēļas pēc varas pārņemšanas nacionālsociālistiskā valdība izdeva likumu par lauksaimniecības ražojumu aizsardzību. Tam sekoja daudzi citi likumi un noteikumi, kas pārveidoja lauksaimniecību uz jauniem pamatiem. Viens no nozīmīgākajiem likumiem bija rīkojums par lauksaimniecības parādu kārtošanu, kas paredzēja ievērojamus atvieglojumus un procentu likmju pazeminājumus.

Blakus agrāko postījumu izlabošanai visā valstī sākās lauksaimniecības jaunzūbības darbs. Zemniecība bija jāpārveido pēc jauniem uzskatiem, tai bija jārada droši un veselīgi pamati, kas lauksaimniecībai dotu iespēju atveseļoties no agrāko gadu cirstām brūcēm. Nacionālistiskai lauksaimniecības politikai bija pavisam citi principi kā t. s. brīvās konkurences politikai. Nacionālsociālisms neatzina zemi par spekulācijas objektu peļņas kāriem elementiem, bet uzskatīja zemniecību par goda kārtu, kas ciešām saitēm saistīta ar savām mājām un tūrumiem. Tikai veselīga un no dažādām nejausībām pasargāta zemniecība varēja valstij nodrošināt noteiktu ražu. Nacionālsociālisms atņēma ze-

mi spekulantiem un nodeva to istajiem zemes kopējiem. Tāpat pārveidoja arī pārējās pārtikas nozares. Šīm nozarēm pamatā nedrīkstēja būt peļņas princips, bet gan kalpošana vispārējam tautas interesēm.

Iepriekšējos gados, kad vācu lauksaimniecība vēl bija spekulācijas objekts, atsevišķās saimniecības bija saskaldījušās sīkās zemes vienībās. Daudzām lauku saimniecībām zemes platība nepārsniedza 2 ha. Ievērojot to, ka šādas saimniecības nebija dzīvotspējīgas, nacionālsociālistiskā valdība uzsāka to pārveidošanu lielākās saimniecībās. Sešu gadu laikā radīja 90.000 jaunu lauku saimniecību. No tām 21.000 bija jaunsaimniecību, pārējās izveidoja, apvienojot vairākas mazās saimniecības lielākās. 1939. gadā jaunsaimniecības caurmēra platība bija 22,6 ha, kamēr nacionālsociālistiskās valsts dibināšanas laikā caurmēra platība bija tikai 12,3 ha. Jaunās Vācijas lauksaimniecības politika bija panākusi, ka dzīvotnespējīgo saimniecību vietā radās jaunas, lielākas saimniecības, kas spēja valstij dot ievērojamu ražas pārpalikumu.

Vācijas lauksaimniecības pamata principus noteica 1933. gada 14. jūlijā izdotais likums par vācu zemniecības jaunzūbību. Ievērojot iedzīvotāju biežību Vācijā, vācu lauksaimniecībai bija daudz grūtāks stāvoklis nekā citām valstīm Vācijā katriem 100 iedzīvotājiem bija tikai 42 ha zemes, kamēr Francijā — 83, Īrijā 157 un Čīlē pat — 402 ha. Vācijas lauksaimniecība spēja dot tikai 83% iekšējam patēriņam nepieciešamās pārtikas, pārējā bija jāievēd no ārzemēm. Jaunās valsts uzdevums bija panākt iespējami lielāku lauksaimniecības ražību, lai pārvarētu Vācijas atkarību no ārzemēm pārtikas ziņā. Pārkarājot visu lauksaimniecības sistēmu un dodot tai stiprus pamatus, to arī izdevās panākt.

1938. gadā miežu raža Vācijā par 40% pārsniedza 1913. gada ražu, kas bija viena no bagātākām. Kartupeļu raža par 6 milj. tonnu pārsniedza 1913. gada rekordražu un par 8,5 milj. tonnu 1928.—1932. gadu

Vācijas lauksaimniecība tagad spēj apgādāt visu tautu. Jau pirms kara sākuma Vācija saimnieciskā ziņā bija kļuvusi neatkarīga no ārzemēm. „Lalkmela“ arch.

Uzlabojot lauksaimniecības apstākļus, jaunā Vācija panāca ražības palielināšanos. Sevišķi ievērojami sasniegumi ražas celšanā ir labībai un kartupeļiem. Triju gadu laikā Vācija sasniegusi ražas, kas tālu pārsniedz pat 1913. gada ražas, kas līdz tam lauksaimniecībā bija rekorda gads. „Weltbild“.

HJ jauntautieši kājām
apceļo savas dzimtenes
skatstākās vietas, mūco-
ties mīlēt savu zemi.
„Laikmeta” arch.

Neko sev, visu Vācijai

Jaunatne arvien bijusi aktīva līdzgājēja un cīnītāja par savas tautas labāku nākotni. Tāpēc arī nacionālsociālisma kustības pirmajos gados tai pieslēgās Vācijas jaunatne, ar visu sirdi strādājot valsts atjaunošanas darbā. Adolf's Hitler's vienmēr atzinīgi vērtējis jaunatnes līdzdalību, uzsverot, ka tikai tas var veikt lielus darbus, kam līdzī iet jaunatne.

Jau 1926. gadā pie nacionālsociālistu partijas nodibinājās pirmā jaunatnes organizācija, kurai deva nosaukumu — „Hitler'a jaunatne”. Šai organizācijā apvienotie vācu jaunieši līdz ar nacionālsociālisma kustību pārdzīvojuši smago cīņu laiku. Ne aizliegumi, ne vajāšanas vācu jaunatni nespēja atraut no tās ideāliem. Līdzās SA un SS vienībām arī Hitler'a jaunieši piedalījušies cīņās pret marksismu, zaudējot 21 savu biedru.

1929. gada partijas dienā Nirnbergā gar Vadoni defilēja 2000 Hitler'a jauniešu, bet gadu vēlāk jaunās organizācijas rindās bija jau 35.000 zēnu. Šai laikā Hitler'a jaunatnes vadību uzņēmas Baldur's von Schirach's, kas turpināja tālāko jaunatnes organizāciju izveidošanu.

Nacionālsociālisma valsts sākumā Hitler'a jaunatnē bija viens miljons dalībnieku. Visas pārējās jaunatnes organizācijas apvienoja ar Hitler'a jaunatni, jo nacionālsociālisms atzīst, ka vienīgi valsts var būt jaunatnes audzinātāja. Iestāšanās jaunatnes organizācijā ir brīvprātīga, bet šodien Vācijā vairs nav neviena jaunieša, kas nebūtu šīs organizācijas loceklis. Piederība jaunatnes organizācijām ir pamata prasība vēlākam darbam. Tikai tas, kas jaunībā mācījies paklausīt, vēlākā dzīvē varēs pavēlēt.

Hitler'a jaunatnes uzdevums ir ne tikai jaunatnes audzināšana, bet arī tās sagatavošana vēlākiem atbildīgiem uzdevumiem valsts un saimniecības dzīvē. No jauniešu vidus izmeklē spējīgākos un rūpējas par

viņu tālāko izglītošanu un sagatavošanu vadītāju darbam.

Hitler'a jaunatne iedalās 4 atsevišķās daļās. Istajā Hitler'a jaunatnē (HJ) ietilpst zēni vecumā no 14—18 gadiem. Zēni no 10—14 gadiem ir „jauntautieši” (Jungvolk). Hitler'a jaunatnē ietilpstošā meiteņu organizācija savukārt iedalīta divās grupās — meitenēm no 10—14 gadiem un jaunavām vecumā no 14—21 gadam. Pirmajā grupā apvienotas „jaunmeitenes”

(Jungmädel), otrā grupā, kas pazīstama ar nosaukumu BDM (Bund Deutscher Mädel), darbojas jaunavas no 14—21 gada vecumam.

Ik gadus Vadoņa dzimšanas dienā valsts jaunatnes vadītājs aicina zēnus un meitenes, kas sasnieguši 10 gadu vecumu, iestāties jaunatnes organizācijā. Tas ir aicinājums jaunatnei uzņemties pienākumus pret savu tautu un valsti. Hitler'a jaunatnes devīze ir „Neko sev, visu Vācijai”. Ar to nacionālsociālisms pasvītro, ka atsevišķu personu savtīgajām interesēm jāpakļaujas tautas kopējām interesēm.

Nacionālsociālistiskā jaunatnes organizācija nepazīst priekšniekus un padotes, tā nav arī militāra organizācija. Hitler'a jaunatnē ir tikai vadītāji, kas izauguši savu biedru vidū. Vadītāju sagatavošanai darbojas dažādi kursi, kur jaunatnes audzinātāji un sabiedriski darbinieki lasa referātus par vispārējiem un speciāliem audzināšanas jautājumiem.

Hitler'a jaunatnes nodarbības sadalās vairākās sekcijās. Jūras piekrastē, kā arī citās vietās, kur tuvumā ir lielāki ezeri, darbojas HJ jūrnieku nodaļas, kas savus biedrus apmāca zēģelēšanā, navigācijā un citās ūdens sporta nozarēs. HJ jūrnieku sekcija veic arī nākamo jūrnieku sagatavošanas darbu.

Vācijas aviācijas saime, kas savas spējas un varonību pierādījusi neskaitāmās gaisa kaujās visās frontēs, izaugusi no Hitler'a jaunatnes lidotāju sekcijas. Ciešā sadarbībā ar nacionālsociālistisko lidotāju kolonnu (NSFK), HJ lidotāju sekcija sagatavo jauniešus aviācijas dienestam. Sākot ar lidmodeļu būvi, buņu lidotāju sagatavošanu un beidzot ar īsto lidotāju un motoristu apmācīšanu, lidotāju sekcija jauniešus ievada aviācijas daudzajos noslēpumos. Lidotāju sekcija vasarās rīko nometnes un dažādas sacensības, kurās katru gadu piedalās 10.000 jauniešu, izdarot ap 100.000 lidojumu.

Motoristu, sakarnieku un jātnieku sekcijas apvieno ap 200.000 jauniešu pēc viņu speciālajām interesēm. Veicinot dzimtenes apceļošanu, visā zemē iekārtotas daudzas HJ mītnes, kurās var apmesties tikai HJ biedri.

Nacionālsociālisms uzskata, ka zēnu un meiteņu audzināšanai pašos pamatos jāatšķiras, tāpēc BDM organizācija veidota pēc citiem audzināšanas paņēmieniem. Meitenes mazāku vērību velta fiziskai audzināšanai, bet vairāk vispārējiem ķermeņa vingrinājumiem. Sagatavojoties atbildīgiem mātes uzdevumiem, jaunavas, vecumā no 17 līdz 21 gadam, darbojas īpašā „Ticība un skaistums” sekcijā, kur galveno vērību velta mājas un bērnu kopšanai un daiļuma sajūtas ieaudzīšanai.

Arī pašreizējā laikmetā, kad risinās cīņas par Eiropas tautu atbrīvošanos no židiskā plūtokratisma un boļševisma žpauģiem, Vācijas jaunatne atrodas savā vietā. Aizvietojojt tēvus un vecākos brāļus aizmugures darba vietās, strādājot par sakarniecēm un slimo kopējām, vācu jaunieši un jaunavas piedalās kopējā pasākumā, pildot savas organizācijas devīzi: „Neko sev, visu Vācijai.”
Dr. E. K.

Vācu jaunavas BDM organizācijā mācās visus saimniecības darbus, mācās rīkot un paklausīt, lai vēlākā dzīvē spētu uzņemties atbildīgo jaunatnes audzināšanas darbu.

„Laikmeta” arch.

PRIEKŠ DOD SPĒKU

(KDF — KRAFT DURCH FREUDE)

Pie Vācu darba frontes pastāv organizācija KDF — Kraft durch Freude (latviski — Prieks dod spēku), par kuru Adolf's Hitler's izsacījis, ka tā ir vislielākā sociālā organizācija, kāda jebkad bijusi.

Ko tā dod un kādēļ tā vajadzīga? Uz to var atbildēt, ka minētā organizācija uzskata par savu uzdevumu un mērķi vairot katra darba cilvēka dzīves prieku un enerģiju. Psihologi pierāda, ka prieks rada spēku un drosmi un ir vispār biolo-

dienas norisinās darbs, jāatrod ceļš, kā padarīt darba apstākļus patīkamus. Jo kāda apkārtnē, tāda dzīves uztvere. Tā nav greznība, ja iestāde tīra, glīta, uzkopta. Tikai tā šī iestāde top jauka, mājīga un katra radoša cilvēka cienīga. Tikai tādā veidā tā visvairāk var sekmēt darba ražīgumu. Ja jau mašīna prasa kopšanu, tad tas vēl vairāk attiecas uz cilvēku. Darba ļaudis, kas strādā labā sadarbībā ar saviem biedriem, jūtas kā savās mājās, vēl vairāk tad, ja priekšnieks vai darba de-

Atpūtas ceļojumiem paredzēti 30 tādi līdz 25.000 tonnu tilpuma kuģi, lai gadā ceļošanas prieku sagādātu vismaz 2 milj. darba ļaužu. Tikai kaŗš uz laiku pārtraucis šo pasākumu.

Kustību prieku vasarā var baudīt ar paliekamu iespaidu, ja vien atmet kūtrību un kautrību. Lietpratēju vadībā tas vislabāk sokas.
„Deutschland“ (2)

teātri — vilcieni. Līdztekus skatuves mākslai lielos apmēros piekoppj mūziku, sarīkojot koncertus un dziesmu vakarus, kuŗos piedalās pirmklasīgi spēki. Tā, piem., rīko grandiozus simfoniju koncertus pilsētās, ciemos, kā arī fabrikās un dažādos uzņēmumos, piedaloties apm. 90 mūziķiem.

Darba ļaudīm sveša un maz saprotama glezniecība un tēlniecība. Lai ar šīm mākslas nozarēm iepazīstinātu, svētvakara sekcija organizē izstādes darba vietās. 1937. g. tādās sarīkoja pāri 1300, t. i. vairāk par 2 dienā. Piedalīšanās bija sevišķi dzīva,

giski pozitīvs faktors. Veicināms tādēļ dzīves optimisms, kas ļauj ar cerību raudzīties nākotnē un cīnīties pret grūtībām, šķēršļiem un kavēkļiem. Ja nav pietiekama spēka un jāzaudē dzīves prieks, tad pārņem apatija un nogurums, netiek strādāt un cīnīties. Tā ir slimība, kas noved līdz bojā ejai. Pareizai audzināšanai tas jāievēro. Nacionālsociālisms to izpratis un attiecinājis uz tautas audzināšanu.

Kā zināms, agrāk strādnieku mieloja ar skaļām frazēm par demokrātijas labumiem, bet faktiski nedeva nekā. Strādnieku necēla godā un nevērtēja viņa darbu, tāpat viņam nerādīja iespēju baudīt kultūras augļus. Tā viņam laupīja darba mīlestību un dzīves prieku.

Organizācija KDF pieskaņojas darba cilvēka psihei un izlīdzina līdzšinējo ne taisnību. Tā nav uzskatāma kā kaut kāda labdarības biedrība, kas rūpējas par nespējniekiem. To arī nevar salīdzināt ar kaut kādu šķiras savienību, kas cenšas kādam ko atņemt, lai citam to piešķirtu. Tāpat nav jādomā, ka tā grib kaut ko dāvināt, lai, varbūt, tādā ceļā iemantotu strādnieku labvēlību. Nē, KDF organizācijai nav tādu nolūku. Tā zina un saprot, ka darba cilvēks negaida nekādas dāvanas, bet prasa to, uz ko viņam tiesības tāpat kā visiem cilvēkiem pasaulē. Tādēļ tā grib rādīt ceļu un audzināt darba tautu, kā dzīvē un darbā gūt prieku un spēku. Darba frontes vadītājs Dr. R. Ley's sacījis: „Mēs negribam un nevaram nevienam viņa rūpes novērst, bet mēs gribam cilvēkiem dot spēku, enerģiju un gribu rūpes mazināt un pārvarēt.“

Lai to panāktu, vispirms rūpīgi jāgādā par darba vietu pareizu iekārtošanu resp. izdaiļošanu. Par to rūpējas KDF organizācijas sekcija „Darba skaistums“ kā pilsētā, tā uz laukiem. Tur, kur dienu no

Pēc nogurdinoša fiziska vai garīga darba ikvienam pieejamās sporta nodarbes ziemā sagādā izlīdzinošumu un atpūtu smadzenēm. Katras darba vietas lepnums ir savs orķestris, kas gādā par patīkamiem brīžiem nevien sarīkojumos, izbraucienos, bet arī turpat uzņēmumā darba pārtraukumā.
„Deutschland“ (2)

vējs nenāk patāvisi kā kontrolēt, bet kā draugs un padomdevējs. KDF organizācija visam tam pievērš uzmanību un pārbauda uzņēmumu tīrību, kārtību, mazgātavas, gērbtuves u. t. t. Tādā veidā panākama uzņēmuma uzlabošana resp. izdaiļošana. Ceļot jaunas ēkas, iestādes, uzņēmumus, veikalus, ievēro visas ērtības un labierīcības, piemērojoties visām prasībām.

KDF organizācija interesējas, otkārt, par lietderīgu brīvlaika izlietošanu. Lai plašāk darītu pieejamus gara novadus — zinātni, kultūru, mākslu — nodibinātas vairākas sekcijas: svētvakara, sporta, tautas izglītības un ceļošanas un atvaļinājumu sekcijas. Lielā apjomā darbojas tautas teātri Berlīnē, Drēzdenē, Breslavā un Minchenē. Strādnieku nometnēs uzceļ skatuves. Arī kaŗavīriem ir savi teātri un pat

apmeklētāju bija vairāki miljoni. Ievēribu pelna dažādi priekšlasījumi, par kuŗiem gādā izglītības sekcija. Pa lielākai daļai tie skar aktuālos jautājumus, bet arī tematus, kas attiecas uz tautsaimniecību, pasaules uzskatu. Lasa lekciju ciklus par rasi, dabas zinātni, vēsturi, iedzimtību un t. t. Lai papildinātu zināšanas valodās vai zinātnes nozarēs, strādnieki apmeklē attiecīgus kursus. Svarīga ir arī derīgu grāmatu izlase, tādēļ uztur bibliotēkas, kā arī pāravadā tās no vienas darba vietas uz otru.

Interesanti atzīmēt, kā KDF organizācija veicina tautas gaumes attīstību un mākslas izpratni, proti, apceļojot vēsturiskās vietas lietpratēju vadībā, apskatot mūzejus un citas tamlīdzīgas iestādes. Strādnieki tādā ceļā mēcās cienīt un sapsrast mākslas sa-

Lielu darbu veic ceļošanas sekcija. 1937. g. KDF rīkotos ceļojumos piedalījās 9 milj. personu, no kuģu skaita 180.000 devās, ar KDF kuģiem uz Norveģiju, Itāliju un Madeiras salu. KDF flotē ir vairāki tvaikoki, no kuģiem lielākie „Robert Ley” un „Wilhelm Gustloff”, speciāli piemēroti izpriece braucieniem. Strādnieki tādā veidā miera laikā redzēja krāšņo Rivjeru, nokļuva līdz Neapolei un Kapri salai un apskatīja Pompeju izrakumus. Ja netiek uz ārzemēm, viņi apceļo savu dzimteni, jo Vācijā saprot atvaļinājumu kā ceļojumu, tādēļ katrs, kas vien atbrīvojas, pavada savu atvaļinājumu ceļojumā.

Kā jaunievedums pieminami apmaiņu vilcieni. 1937. g. pirmo reizi 425 italiešu strādnieki ātrvilcienā (D — Zug) pirmās un otrās klases vagonos iebrauca Berlīnē. Pirms tam tānī pašā vilcienā 425 vācu strādnieki devās ceļojumā uz Romu.

Miljoniem ceļotāju, kas pēc atvaļinājuma atgriežas mājās, svaigiem spēkiem ķējas pie saviem darbiem un uzdevumiem. Bagātie iespaidi un piedzīvojumi viņiem izraisa prieku dzīvot, ticību savai nākotnei un paplašina viņu redzes apvāršni.

Sporta sekcija ievēdusi darba pārtraukumu laikā iestādēs un uzņēmumos vingrošanu. Atpūtas brīžos sportā piedalās visi darbinieki, sākot no vadītāja līdz jaunākam strādniekam. Šī kopīgā sporta mērķis ir attīstīt ķermeņa svaigumu un radīt draudzības garu savā starpā. Lai piekoptu visāda veida sportu, ierīkotas vingrotavas, peldtavas un sporta laukumi. Katrs izvēlas to sportu, kas viņu interesē, un darbojas tur savā grupā. Sporta apmācībai sagatavo speciālos vadītājus — instruktorus. Viņu uzdevums nav tikai radzīt, kā norit sporta gaita, bet arī, kā ieaudzināt tehniku, t. i. panākt sasniegumu uzlabošanu. Notiek sacīkstes visās sporta nozarēs. Tā, piem., Valsts sporta stadionā iedalīts laiks vairākiem uzņēmumiem. Zināmā stundā ierodas uzņēmuma darbinieki un nododas vingrošanai un dažādām sporta spēlēm. Parasti sāk ar brī-

vam kustībām, tad sadalās pa grupām un uzsāk spēles.

Sevišķi interesants ir ziemas sports. Agrāk nevienam strādniekam nebija pieejamas slavenas kainu kūrvietas, kur slēpošanu uzskatīja par aristokrātisku spēli. Tagad KDF organizācija organizē strādnieku izbraucienus kalnos.

Rīgenes (Rügen) salā ierīkota plaša peldvieta. Šī plūdmale izveidota ar vismodernākām sporta ierīcēm un pieskaitāma skaistākām pasaulē. Projektā paredzētas vēl 4 plūdmales.

Tagad, kaŗa laikā, nerīko ceļojumus un izpriece braucienus. KDF organizācija lielu daļu savas darbības veltī frontes kaŗavīriem.

Jau samērā īsā laikā KDF organizācija pārveidojusi Vācijas seju. Visos virzienos sākusies jauna dzīve uz tautas kopības pamata. Vācu tautā atjaunojies nacionālais gars, kas demokrātijas laikmetā bija sastingis. Visur modies prieks strādāt, ražot un cīnīties par savu nākotni.

Pie mums KDF organizācijai līdzīgus mērķus spraudusi ACS „Atpūtas un dzīvotprieks” daļa, kas uztur Rīgā tautas teātri, kori, dramātiskus kursus, kā arī sekmē darba vietās koŗa dziedāšanu un sportu.

V. S.

sniegumus. Tāda pati nozīme ir, kad viņi apmeklē lieluzņēmumus, kur satiekas ar saviem biedriem un redz, kā viņi strādā, kāda viņu tehnika. Tā viņi mācās novērtēt citu darbu un salīdzināt to ar savu.

Svētkos un svinamās dienās, sevišķi 1. maijā un Plaujas svētkos, tautu aicina pulcēties kopā, lai pieaugtu kopības apziņā. Katrā vietā, kur notiek izrīkojumi, uzstājas vietējie spēki un parāda savas spējas. Fabrikām, iestādēm un uzņēmumiem jākopo tie spēki, kas izglītojas kaut kādā mākslas nozarē, un jāsekmē viņu pašdarbība. Šinī ziņā ierīko pulciņus dziedāšanai, mākslai un zinātnei, kā arī zīmēšanai, gleznošanai, šacham, fotografēšanai un citām nozarēm.

Vācu sociālisms neapmierinās ar to vien, lai sagādātu darbu miljoniem strādnieku, bet rūpejas arī par to, lai darba vietas būtu priekšzīmīgi iekārtotas higiēniskā ziņā, lai tās būtu pietiekami plašas, labi vēdinātas un arī daļas. Tādos apstākļos pat visnogurdinošākais darbs dod palīgspēkus veikt ikdienišķos uzdevumus. Par šo apstākļu pastāvīgu uzlabošanu gādā „Prieks dod spēku” sekcija — „Darba daļums”. Sapratīga sadarbībā ar uzņēmumu vadību šī sekcija gādā, lai visur, kur tas nepieciešams, tumšas un neveselīgas darba vietas pārvērstos par gaišām, saulainām, ceļot fabrikas un darbnīcas pēc iespējas ārpus pilsētas mūriem, tuvāk dabai.

Dr. R. I. „Tauta iekāro prieku”

Lielvācijas zinātnes geniji

Lielvācija, salīdzinot ar citām pasaules lielvalstīm, nevar lepoties ar izcilām dabas bagātībām. Lielvācijā nav bagātu naftas avotu, ne zelta, ne sudraba, ne vara rūdu. Lielvācijai nav arī koloniju, kas tai dotu kaučuku, kopru, kokvilnu un vilnu. Bet vācu tautai ir kaut kas daudz vērtīgāks par visām šīm dabas bagātībām — neizmējama garīgā enerģija un tieksme augšup, inteliģence un spējas organizēt. Vācu zemkopis ar lielāko rūpību līdz pēdējai iespējamībai izmanto savu nelielo zemes stūrīti, vācu strādnieks pie darba ķēras ar izpratni un prieku, vācu organizētors un zinātnieks parāda nepieredzētu sasniegumu iespējas un ģeniālītāti. Vācijai nebija salpētra un citu slāpekļa savienojumu, kas nepieciešami ražas pacelšanai un spridzināmo vielu ražošanai, — vācu zinātnes ģenijs atrada un izstrādāja metodes, kā slāpekļa savienojumus iegūt no gaisa. Vācijai trūkst naftas, — vācu zinātnieki un izgudrotāji atklāja un izveidoja papēmienu, kā dabūt mākslīgu naftu no ogles, kas Vācijā ir bagātīgos daudzumos. Tagad no ogles iegūst nevien naftu, deggāzi, karbolskābi un naftalīnu, bet arī neskaitāmas krāsvielas, spridzināmās vielas, medikamentus, plastiskas masas un milzīgu daudzumu citu vērtīgu lietu. Priekš apm. 10 gadiem jaunās Vācijas zinātnieki izstrādāja tehniski derīgas metodes, kā no ogles, kalķiem un ūdens dabūt mākslīgu gumiju, ko tagad ražo tūkstošiem tonnu, un kas ar savām īpašībām pat pārspēj dabīgo gumiju. Kopš apm. 5 gadiem vācu zinātnieki atrada jaunus papēmienu, kā no sintētiskās naftas eļļām iegūt mākslīgas taukvielas. Vācu zinātniekiem ir arī zināms ceļš, kā no koka pagatavot mākslīgu vilnu un zīdu. Pat mākslīgus vītāminus un saldumvielas taisa no darvas vielām un citiem šķietami nederīgiem materiāliem.

Sevišķs uzplaukums Vācijas zinātnē sākās pēc nacionālsociālisma nākšanas pie varas. Lielus līdzekļus nodeva nevien tehnisko, bet arī teorētisko zinātņu nozarēm, jo arī šīs pēdējās nepieciešamas. Sintētiskā kaučuka problēmu vācu ķيميķi neatrisinātu, ja nepazītu vielas, kas ražošanas procesā parādās kā starpprodukti. Vācu ieroču fabrikas neražotu lieliskos tēraudus, ja nebūtu zinātnieku padoma, kas savā teorētiskā darbā bija izpētījuši visādu metalla kausējumus un to īpašības. Vācu lidmašīnas nesasniegtu savus tagad mums visiem zināmos panākumus, ja vācu zinātnes ģenijs nebūtu devis nepilstošo, organisko stiklu, kas ir ļoti viegls un izturīgs, t. i. tāds, kādam tam jābūt. Bet šo organisko stiklu sāka ražot no ogles, koka u. c. parastiem materiāliem, balstoties uz daudzām lielu zinātnieku atklājumiem par t. s. lielmolekulārām vielām un polimerizācijas procesiem.

Zinātnieks valsts varas stiprināšanu un nācijas labklājību veicina gan netieši, radot teorētiskas vērtības, ko agri vai vēl izmanto praktiķis, — gan arī tieši piedaloties praktiskos pasākumos: rūpnīcās, izmēģinājumu stacijās, klinikās u. t. t. Nav tomēr jādodomā, ka zinātnieks tādā kārtā ir tikai zemāks izpalīgs praktisku problēmu risināšanā. Neskaitāmās lielu uzņēmumu

pētījumu laboratorijās strādā pazīstami zinātnieki, kuŗu darbi paliek uz laiku laikiem kā vareni zinātnes pieminekļi, kas, līdzīgi lieliem mākslas darbiem, pieejami visām kultūras tautām.

Göttingenas universitātes laboratorijās prof. A. Windaus'a vadībā atrisināta D vītāmīna ķīmijas problēma, tā kā tagad šo rachīta dziedniecībā tik ļoti nozīmīgo vielu ražo arī mākslīgi. Prof. A. Windaus's pirmais pareizi noteica arī B₁ vītāmīna sastāvu. Līdzīgā virzienā strādā arī R. Kuhn'a vadībā esošais ķeizara Wilhelm'a institūts Heidelbergā. R. Kuhn'a pasaulesla-

Göttingenas universitātes prof. A. Windaus's, kam lieli nopelni vītāmīnu ķīmijas problēmu atrisināšanā.

venie darbi par A un B₂ vītāmīniem ir nevien liels ieguvums tīrai zinātnē, bet arī praktiski ļoti nozīmīgi. Prof. Kuhn'am izdevās šos vītāminus arī sintezēt, t. i. pagatavot mākslīgi. Par vienu no lielākajiem vācu jaunās paaudzes biokimiķiem uzskatāms A. Butenand'ts. Prof. A. Butenand'ts strādā Berlīnē un pazīstams visā pasaulē ar saviem atklājumiem seksuālhormonu nozarē. Viņš pirmais ieguva seksuālhormonus no tīras, kristālliskas vielas un noteica to ķīmisko sastāvu.

Daudz pirmā lieluma zvaigzņu starp vācu ķimiķiem ir arī citās nozarēs. Veselu jaunu ēru atklāj Freiburgas universitātes profesora H. Staudinger'a un viņa daudzo līdzstrādnieku pētījumi par lielmolekulārām vielām. Līdz šim ķīmija prata rīkoties vienīgi ar vienkārša sastāva vielām, kam mazas molekulas un vienkārša uzbūve. Daudz ikdienišķā dzīvē un tehniskā svarīgu vielu, kā, piem., celuloza, kaučuks, cietes, olbaltumvielas, ir ar lielām molekulu-

lām. Staudinger's nodibināja jaunus metodes šo vielu pētīšanai, parādīja jaunus apvārsņus, kur tagad traucas simtiem jaunu pētnieku gan pašā Lielvācijā, gan arī ārpus tās robežām. Daudziem Staudinger'a pētījumiem ir arī liela valstiska nozīme, piem., par dažādiem lielmolekulāriem kondensācijas un polimerizācijas produktiem, kam ir sveķu un plastisku masu īpašības. Dažām no šīm vielām ir liela tehniska nozīme, jo mākslīgi izdodas pagatavot pilnīgi jaunus materiālus ar jaunām īpašību kombinācijām, piem., gumijai līdzīgus materiālus, kas nedeg.

Pavisam jauni cilvēki ir Simens'a sabiedrības pētījumu laboratorijās strādājošie elektronu mikroskopa konstruktori Ruska un v. Borriž's. Viņu konstruētie elektronu mikroskopi jeb pārmikroskopi desmitkārtīgi pārspēj visspēcīgākos gaismas mikroskopus, tā ka iespējams saskatīt pat lielākas molekulas. Arī šiem atradumiem nevien milzīga teorētiska, bet arī praktiska nozīme, jo ar pārmikroskopiem pēti visādu slīmību dīgļus, metālu virsmas, krāsu daļiņu sīkstruktūru u. t. t. Arī īpatnējā, ļoti spēcīgā gaismas mikroskopa, t. s. ultrāmikroskopa izgudrotāji ir vācieši Zsigmondy un Siedentopf's.

Lieli un nemirstīgi ir vācu fiziķu Röntgen'a, Laues un Heisenberg'a nopelni. Prof. Laues priekš dažiem gadu desmitiem atrada papēmienu, kā iegūt Rentgena (Röntgen) atklāto staru spektru. Tā izdevās nevien nenoškaidrot šo staru dabu, bet atklāja arī pavisam jaunu ceļu, kā precīzi noteikt atomu sakārtojumu kristālos un pat pašu atomu uzbūvi. Tagad par atomu uzbūvi izaugusi jau plaša fizikas nozare, ko tālāk izkopj Lielvācijas un citu valstu zinātnieki. Arī šeit jau radušies praktiski novirzieni, piem., par mākslīgu radioaktīvu vielu iegūšanu ar atomu saskaldīšanas un pārvēršanas palīdzību. Ģeniālais vācu fiziķis W. Heisenberg's savukārt deva jaunu materiālas teoriju, kas ierosināja veselu virkni jaunu eksperimentālu atklājumu un lika pārvērtēt pat daudzus vecos teorētiskos principus. Šis lielais teorētiskais saņēma Nobela prēmiju, kad viņam vēl nebija 35 gadi, un viņa darbu iespaida sniedzās līdz pat filozofijai.

Varētu domāt, ka tagadējā kara piepūle traucē tīrās zinātnes attīstības tempu, ka zinātnieki strādā vienīgi militāru problēmu atrisināšanai. Tā tomēr nav. Lai gan daudzi pazīstami zinātnieki atrisina bruņošanās rūpniecības jautājumus vai pat aktīvi cīnās frontē, darbs tīrajā zinātnē nav jūtami atslābis. Pat otrādi — daudzās nozarēs darba temps vēl audzis. Visi zinātniskie žurnāli iznāk tāpat kā agrāk, to burtnīcas ir tikpat biezas un darba kvalitāte tikpat augsta, varbūt pat vēl augstāka kā agrāk. Lielās kultūras mantu krātuves turpina pildīties ar jaunām vērtībām pār svētību valstij un visai cilvēcei.

Dr. A. Mežmalis.

SA un SS

Simti tūkstoši SA un SS vīru ar karognesējiem priekšgalā demonstrē partijas spēku un varenību.

A. KLISĀNS.

Nacionālsociālisms radies un veidojies laikmetā, kad Vācijā valdīja politisks chaoss, kad naidīgās partijās un grupās saskaldītā vācu tauta veltī meklēja izeju no purva, kuŗā to bija iegruđis starptautiskais židisms. Šai laikā bijušie frontes cīnītāji, kas, no kaŗa lauka mājās atgriezušies, atrada tikai trūkumu un bezdarbu, savās sirdīs izjuta, ka jānāk kam lielam un varenam, lai Vācijai radītu stiprus un drošus pamatus.

Šie nacionālisma un dziļās tēvzemes mīlestības apđvestie vīri atrada viens otru, bet sava frontes biedra Adolf'a Hitler'a personā viņi atrada Vadoni jaunajai nacionālsociālisma kustībai, kuŗa uzņēmās cīņu par jaunas Vācijas radīšanu.

Nacionālsociālisma pretinieki sākumā cīnījās pret jauno kustību tikai runās un rakstos, bet, nacionālsociālisma piekritēju skaitam arvien augot, marksistu un t. s. „demokrātiskās” partijas ķēras pie fiziskiem ieročiem. Nacionālsociālistu kustības piekritējiem uzbruka uz ielas, marksistu un žīdu algotņu bandas iebruka nacionālsociālistu partijas sanāksmēs, un žīdu pusaudži meta akmeņus sanāksmju telpu logos.

Šai laikā nacionālsociālistu partijas vadība izšķīrās par pretošiem. No ierakumiem nesen nākušie kaŗavīri nevarēja mierīgi noraudzīties pretinieku dauzoņu rīcībā. Organizējās nacionālsociālistu partijas kārtības grupas, kas uzņēmās sapulču un sanāksmju apsardzību. 1921. gada 4. novembrī no šīm grupām izveidojās SA formācijas.

Šai dienā nacionālsociālistu partijas sanāksmju telpās Minchenē iebruka bars apbruņotu marksistu. Iebrucējiem pretim stājās kārtības grupu vīri. Izcēlās asinainas sadursmes. Frontes vīru cietās dūres lika iebrucējiem just, ka radies pretspēks, ar ko jāreķinās. Sarkanos iebrucējus sakāva un padzina. Ar Vadona rīkojumu, sākot ar šo dienu, kārtības grupas pārdēvēja par SA (Sturmabteilung — trieciēna nodalja).

Neredzot citu iespēju, nacionālsociālisms bija pieņēmis marksistu pieteikto cīņas veidu un uzņēmās atbildēt pretiniekiem ar viņu pašu ieročiem. Ja valsts vara nespēja sargāt savu pilsoņu drošību, tad tas bija jādara pašiem. Jaundibinātājās SA formācijās katru dienu iestājās jauni dalībnieki. Cīnīties par savu Vadoni, par savu domu biedru drošību bija goda lieta. SA vīru skaits drīzā laikā sniedzās tūkstošos. 1922. gada rudenī SA formācijas pirmo reizi pulcējās plašā sanāksmē zem klajas debess. Šai sanāksmē Vadonis pieteica cīņu marksisma patvaļai.

„Mēs gribam marksismam paziņot,” toreiz teica Vadonis, „ka nākotnē noteicēs

ielās būs nacionālsociālisms, tāpat kā nacionālsociālisms kādreiz būs noteicējs valstī.”

Jau dažas nedēļas vēlāk SA vīriem nācās darbos pierādīt savu spēku. Koburgā, kas bija pazīstama kā marksisma citadele, ironiskā veidā piesūtīja Vadonim ielūgumu piedalīties pilsētā rīkojamā sanāksmē. Koburgas marksisti ielūgumā bija piezīmējuši, lai Adolf's Hitler's ierodoties ar pavadoņiem. Nacionālsociālistu vadība Koburgas izaicinājumu pieņēma. Par pavadoņiem Vadonis izvēlējās SA formācijas 800 vīrus. Speciālvilcienā no Minchenes SA vīri devās uz Koburgu. Vēl pa ceļam vairākās stacijās pievienojās jaunas SA vienības. Koburgas sarkanie varasvīri bija nepatīkami pārsteigti par nacionālsociālistu ierašanos. Stacijā Adolf'am Hitler'am paziņoja, ka nacionālsociālisti varot iet no stacijas uz naktsmītnēm tikai atsevišķi, ar satītiem karogiem un bez mūzikas. Šo paziņojumu Vadonis īsi un noteikti noraidīja, — SA vīri iet tikai slēgtās kolonnās un ar plīvojošiem karogiem. Tas bija izaicinājums marksisma citadelei, un tā tas arī bija domāts.

Ar plīvojošiem standartiem un orķestri priekšgalā SA formācijas iesoļoja Koburgā. Gar ielu malām virzījās marksistu grupas, kas SA vīru gājienu pavadīja ar lamu vārdiem un izaicinošiem saucieniem. Kad uz gājienu dalībniekiem sāka lidot akmeņi, SA vīri pārgāja trieciēnā. Isā laikā ielas bija brīvas no sarkanajiem. Pēc atkārtotām sadursmēm nākamā dienā sarkano vara Koburgā bija lauzta.

Līdz ar partijas locekļu skaita augšanu, auga arī SA vīru skaits. Veidojās arvien jaunas SA formācijas. 1923. gada 28. janvārī Minchenē notika 1. partijas diena, piedaloties arī SA vienībām. Šai dienā Vadonis nodeva SA vienībām pēc viņa paša zīmējuma pagatavotus standartus. Drīz pēc tam par SA vienību vadītāju iecēla Hermann'u Goring'u, kuŗa vadībā turpinājās SA tālākā veidošanās.

1926. gadā SA vienības saņēma jaunas formas tērpus. Agrāko vēja jaku vietā SA vīri nu valkāja brūnus kreklus, brūnus svārkus un bikses. No izmeklētiem SA vīriem izveidoja jaunas formācijas drošības un propagandas dienestam — SS vienības (Schutzstaffel — drošības vienības). Šajās vienībās pulcējās vīri, kas vienmēr bija gatavi atrasties tur, kur vajadzīgs. Šajās vienībās pulcējās cīnītāji, kas zināja savu uzdevumu un bija ar mieru visu ziedot sprausto mērķu sasniegšanai. Ar SA un SS vienībām izaugusi un izveidojusies visa nacionālsociālistu partija. Par šo formāciju ciešajām saitēm ar partiju un Vadoni Adolf's Hitler's teicis šādus zīmīgus vārdus:

„Viss, kas jūs esat, jūs esat caur mani, viss, kas es esmu, esmu vienīgi tikai caur jums.”

Savu cīnītāju drosmi un cīņas gatavību SA un SS vīri pierādījuši pašreizējā kaŗā par tautu brīvību. Ar pirmo kaŗa dienu SA un SS vīri savus melnos un brūnos formas tērpus apmainīja ar pelēko kaŗavīra tērpu un brīvprātīgi stājās tēvzemes sargu rindās. Viņu drosme un cīņas dedzība ar savu piemēru aizrāvusi līdzī daudzu citu Eiropas tautu jaunekļus un vīrus, kas tagad organizējas atsevišķās SS ieroču vienībās un dodas uz fronti.

Tāpat kā nacionālsociālisma kustības pirmajās dienās, arī šodien SS un SA vīri ir tur, kur risinās svarīgākie notikumi. Frontes priekšējās līnijās, parādot ārkārtīgu drosmi un varonību, cīnās atsevišķās SS vienības (Waffen-SS), visos frontes sektoros pelēkājam kaŗavīra tērpā cīnās nepazītais SA vīrs. Ar nesatricināmu ticību un apbrīnojamu varonību viņi iet pretim galīgi uzvarai.

Partijas gada dienas svinībās Nirnbergā SA augstākais vadītājs Adolf's Hitler's pieņem SA un SS vienību parādi. Vadonis valkā SA brūno tērpu bez pakāpju nozīmēm, tādā kārtā simbolizējot cieļās attiecības ar vienkāršo SA vīru.

„Laikmeta” arch.

NACIONĀLSOCIĀLISTISKAIS GARS VĀCU SPORTĀ

Sports nav vien tam, lai padarītu atsevišķu cilvēku spēcīgu, izveicīgu un drošsirdīgu, bet lai norādītu un mācītu panest grūtības.

Adolf's Hitler's — „Mein Kampf“.

NACIONĀLSOCIĀLISMS — jaunradošu atziņu paudējs visās dzīves nozarēs, izlauzījis jaunus ceļus arī fiziskā audzināšanā. Līdz ar nacionālsociālismu iestājies jauns laikmets. Politiskās dzīves pārveidošanās pēc jauniem uzskatiem — izejot rases, tautas, kopības, vadonības un goda principus, dabīgā kārtā atsaucās arī uz fizisko audzināšanu, sportu, vingrošanu, fizisko kultūru vispārīgi. Nacionālsociālistiskā pasaules uzskata ciņa par jaunu valsti nevarēja apmierināties ar iepriekšējā — patvajīgā liberālisma laikmetā radīto fiziskās audzināšanas un sporta veidu, nevarēja pārņemt bez kritikas nacionālsociālistiskam garam neatbilstošas formas un vēl jo mazāk — neatbilstošu saturu. Līdz tam fiziskā audzināšana un sports bija privāta, labākā gadījumā sabiedriska, bet ne visas tautas, valsts lieta, kādai tai pienākas būt. Pārāk brīvas rokas bija atstātas sporta izveidošanā, tāpēc tālāk par rekordu sportu, kaut arī starptautiskā mērogā, tas netika. Liberālisma laikmeta uzskatos par fizisko audzināšanu izpaudās paviršība un pārāk liela vienpusība, piegriežot galveno vērību tikai ķermeniskam elementam. Tas izrietēja no uzskata, ka cilvēka dabas pamatā ir trīs elementi — gars, ķermenis un dvēsele, gandrīz pilnīgi viens no otra atkarīgi, viens otru neiespaidojot. Individuālistiskais liberālisms pilnīgi ignorēja rases un izlases nozīmi. Tas nostājās pret uzskatu, ka ķermenis ir tikai materiāls un tikai garam paklausīgs kalps, kādam tam arī jāpaliek. Nacionālsociālistiskais uzskats šai ziņā sakrīt jau ar Platona izvirzīto atziņu attiecībā uz ķermeni. Platons bija pret to, ka fiziskā un garīgā audzināšana būtu divi pilnīgi dažādi audzināšanas veidi. Viņš atzina, ka abi tie kalpo vienam mērķim — dvēselei, jo cilvēks ir nedalāma vienība, un ka fiziskās audzināšanas uzdevums nav ķermeņa audzināšana resp. izveidošana, bet ir cilvēka audzināšana, izejot no cilvēka fiziskās audzināšanas pamatiem. Nacionālsociālisms atzīst ķermeni kā rases mantojuma aparātu izpausmi un arī politisko īpašību izpausmi. Fiziskās audzināšanas disciplīnu pielietošanā tas saskata priekšnoteikumu valsts saglabāšanai. Fiziskā audzināšana palīdz sekmīgi veidot cilvēku kā iespaidīgāko ciņas līdzekli rases, tautiskuma, nācijas un valsts saglabāšanai. Fiziskā audzināšanā ir arī sabiedriskās dzīves pamati.

Pievērsoties politiskai audzināšanai, nacionālsociālisms pieturas pie viedokļa, ka miesa ir aparāts. Miesa un gars nav atdalāmi, nav katrs par sevi, tie ir viena vienība. Cilvēkam nav vis ķermenis un dvēsele, bet cilvēks ir — ķermenis un dvēsele. Ķermenis ir pamats kopības audzināšanai. Jau no bērnības cilvēkam jāmača izprast pamatprincipu, ka vispārības intereses stādāmas augstāk par pašlabuma interesēm. Jaunatne sistematiski jāaudzina, jāaugatavo,

lai tā spētu stāties atbildīgos posteņos, lai tā būtu cienīga tai uzticētiem atbildīgiem uzdevumiem dzīvē. Stipra rakstura veidošanai tāpēc velti sevišķu vērību. To sekmē tieša audzināšana ģimenē un skolā un papildina pašaudzināšanas ceļā daudzajās nacionālsociālistiskajās organizācijās, sākot ar Hitler'a jaunatni un valsts darba dienestu un beidzot ar SA un SS organizācijām.

Skolās fiziskai audzināšanai tāpēc velti nesalīdzināmi vairāk stundu nekā līdz šim.

Visam tam pamatlānijas nospraudis pats Adolf's Hitler's jau 1923.—1924. gadā savā grāmatā — „Mein Kampf“, uzsverot, ka nedrīkstētu paiet neviena diena bez tā, ka jaunatne nevēlētu vismaz vienu stundu priekšpusdienā un vienu stundu pēcpusdienā fiziskās audzināšanas nodarbēm, proti, visāda veida sportam un vingrošanai. Zēniem un jaunekļiem Vadonis sevišķi silti ieteic pievērsties boksam, jo nav neviena cita sporta veida, kas, prasot zibepātru izšķiršanos, tik lielā mērā veicinātu uzbrukuma garu un veidotu ķermeni tēraudcietā lokanībā.

Lai tautas nākotnes drošākā ķīla — jaunatne varētu pienācīgi kalpot savam augstākam mērķim — vāciskajai, tautas kopībai, valsts un tautas aizsardzībai, fiziskā kultūrā pienācīga vieta ierādīta arī fiziski militārās audzināšanas principam. Sporta nodarbēs, kas savienotas ar dažādu šķēršļu pārvarēšanu, jaunatne rūdās uzņēmībā, apķērībā, izturībā. Slēpošanā, peldēšanā, šaušanā tā vingrinās izeicībā, bet ciņģu sporta veidos, kā boksa, grieķu-romiešu ciņģā — rūdās ciņas drosmē. Hitler'a jaunatnei, kā nacionālsociālistisko ideju karognesējai jaunatnei, kaņaspēka vadība nāk talkā šai darbā, dodot sporta skolotājus un instruktorus gandrīz visās fiziskās audzināšanas nozarēs.

Hitler'a jaunatne ir arī nacionālsociālistiskā gara cienīga paudēja Lielvācijas sporta dzīvē, kas jau samērā īsā laikā — 9 gados piedzīvojuši tik strauju un spēcīgu uzplaukumu, kāda nav līdzīga pasaulē. Daudzos sporta veidos, bet jo sevišķi vingrošanā, Lielvācija jau tādu aizsteigusies priekšā citām nācijām.

Kopš 1937. gada Lielvācijā riko Hitler'a jaunatnes ciņas spēles līdz ar sacensībām jaunatnei visdažādākos sporta veidos — slēpošanā, slidskriešanā, ledus hokejā, vieglatlētikā, boksa, peldēšanā, futbolā, rokas bumbas spēlē, lauku hokejā, ūdens polo, daiļlēkšanā, tenisā, šaušanā un skrituļu sportā. Tās risinās visos apgabalos finālistu izlasei. Finālisti satiekas jaunatnes meistarības izcīņās. Tur spītīgi redzami jaunatnes augstie sasniegumi. Dažās sporta disciplīnās vieglatlētikā jaunatnes sasniegumi ir valsts mēroga. Pagājušā gadā jaunatnes sasniegumi trisroli bija labākie valsti. Arī sprintā un augstlēkšanā tie tuvi meistarklases rezultātiem.

Von Tschammer und Osten's — Lielvācijas sporta dzīves vadītājs.

Vispilnīgāk nacionālsociālistiskais gars vācu sportā tomēr izpaucas liela vēriena jaunatnes masu sporta sarīkojumos nacionālsociālistiskās partijas gada dienā Nürnbergā.

Lielvācijas sporta dzīves vadītājs von Tschammer und Osten's rūpējas par to, lai sporta dzīve neapsīktu un neapstātos arī kara laika apstākļos, lai tā nezaudētu ne pēdu no sava parastā pamata. Visur notiek meistarības sacīkstes, riko pat valsts sacīkstes, ceļojošo kausu spēles, starptautiska mēroga speciālas sacīkstes, Vasarsvētku un ziemas sporta spēles. Tās nenotiek tikai izņemuma gadījumos.

Sportam kara laika apstākļos palikuši uzticīgi arī skatītāji sacīkstēs. Sevišķi futbola entūziasti nav zaudējuši sakarus ar aktīvajiem sportistiem. Futbola meistarības beigu spēles 1938. gadā bija 720.000, 1939. g. — 1.100.000 un 1940. g. — 1.043.000 skatītāju. Pirmā kara gadā, kad tik daudz aktīvo un pasīvo futbolistu bija iesaukti, skatītāju skaits tā tad mazinājies tikai par 5 proc. Interese par sportu patiesībā tā tad ievērojami augusi, jo Lielvācijā sports jau kopš 1933. gada izveidojies par tautas sportu visplašākā nozīmē. To sekmējis nacionālsociālistiskais gars sportā.

E. Tūbelis.

KARĀ AINAS

Ļeņingradas frontē visi bolševiku mēģinājumi salauzt vācu armijas dzelzaino loku beigušies ar smagiem zaudējumiem bolševiku pusē. Vācu aviācija un artilērija katru dienu bombardē Ļeņingradas militāros nocietinājumus.

Scherl.

Arvien jaunas brīvprātīgo vienības stājas cīņā pret visu tautu kopejo ienaidnieku — bolševismu. Blakus vācu, itaļu un somu karavīriem tagad austrumos cīnās gandrīz visu tautu brīvprātīgie. Austrumos ieradušies arī pirmie franču SS vienību karavīri. Ar to Francija vēlreiz apliecina gribu strādāt kopā ar pārējām Eiropas tautām.

Mazās un lielās valstis izpratušas, ka cīņa, kas patlaban risinās austrumos un rietumos, Afrikā un Atlantijas okeanā, ir visu tautu kopējā cīņa. Šai karā vairs necinās atsevišķas tautas, bet jauna un vienotā Eiropa iet kopējā cīņā par savu nākotni. Vācijas, Itālijas un Somijas ienaidnieki šai karā ir arī latviešu, igauņu, lietuviešu, franču, holandiešu, spāņu, ungāru, rumāņu, kroātu un visu pārējo tautu ienaidnieki.

Jaunā Eiropa šai kopējā cīņā sakususi par vienu nedalāmu organismu, slēdzot ieroču un asins draudzību ar savām kaimiņu tautām.

Kl.

Vācu Afrikas korpusa komandieris generālpulkvedis Rommel's pasniedz itaļu Lībijas gubernātoram ģen. Bastico un viņa štāba priekšniekam ģen. Gambarā Vadoņa piešķirto 1. šķ. Dzelzs krustu.
Scherl.

Pēc sīvām cīņām somu armijas vienības ieņēmušas Kontupojas pilsētu. Somu karavīri iet vēl degošajā pilsētā.
Weltbild.

Arī franču karavīri piedalās cīņā pret bolševismu. Franču SS vienību karavīri jau ieradušies austrumu frontē.
„Signal“.

Feodosijas atgūšanā piedalījās arī rumāņu vienības. Par izcilu varonību rumāņu virsnieki saņem Dzelzs krustu.
Weltbild.

Brīvprātīgo pieteikšanās punktos no rīta līdz vakaram pulcējas latvju vīri parakstīt solījumu nesaudzīgai cīņai pret boļševiem.

kiem. Ar kvēlu apņēmību sirdīs un smaidu sejās viņi atstāj reģistrēšanās telpas, lai dotu vietu nākamajiem.

LATVJU BRĪVPRĀTĪGIE DODAS CĪŅĀ

Pēc aizkavētās cīņas alkas, pēc lielā apkaunojuma gada latvju tauta tagad ieslēdzas izšķirējā cīņā pret boļševismu. Atmaksāt par nodevīgo ielaušanos mūsu zemē, par aziātu zābaku sagandētām garīgām un materiālām vērtībām, par tuvinieku draugu un tautiešu mokām un ciešanām čekas pagrabos un nezināmās izsūtīto gaitās, sauc katra latvieša asinsbalss. Kopejai cīņai plecu pie pleca ar mūsu atbrīvotājiem — vācu kaņavīriem piesakās visplašākās tautas aprindas, no sirmiem ģenerā-

Cīņai pret boļševiem brīvprātīgi pieteicies latviešu virsnieku audzinātājs plkv. Kripēns, ar savu priekšzīmi rādot ceļu citiem mūsu zemes vadošajiem darbiniekiem.

Jaunformētās brīvprātīgo vienības izmanto katru brīdi apmācībām, lai apgūtu labākos kaujas paņēmienus un vispusīgi sagatavotos cīņai ar viltīgo un nežēlīgo ienaidnieku.

ļiem un pulkvežiem līdz jauniem strādniekiem un zemes arājiem, kas kaņavīra solī ies pirmo reizi.

„Mums nav citas iespējas atgūt mierīgu dzīvi un darbu, kā tikai iznīcinot boļševismu,” saka sirmais ģenerālis Kurelis — bij. tehniskās divīzijas komandieris. Viņam 60 gadu, no armijas atvaļināts jau priekš boļševiku ienākšanas, bet tagad par priekšzīmi jaunajiem brīvprātīgo rindās iestājas viens no pirmajiem. Šim paraugam seko daudzi viņa divīzijas virsnieki, instruktori un kareivji.

„Pēc aizvadītā boļševiku valdīšanas gada saprotu, ka mums visiem jāiet palīgā vācu kaņavīriem atbrīvojot Eiropu no boļševisma briesmām,” atzīst sportists un bij. Latvijas armijas instruktors 27 g. v. Nikolajs Bērziņš. Viņš atstāj darbveža vietu Fiziskās kultūras un sporta pārvaldē, lai dotos cīņā pret boļševikiem. 50 g. v. Jēkabs Dzērve kājām mērojis ceļu no Lizuma uz Rīgu, jo pagastā viņu gadu dēļ brīvprātīgajos nav pieņēmuši. Viņš piedalījies pirmajā pasaules karā, Kolčaka armijas rindās cīnījies pret boļševikiem un tagad ieskaitīts par kaprāli latviešu vienībā, kas jau tuvākajās dienās dosies uz austrumiem. „Visu par Latviju! Ja vajadzēs, nolikšu arī dzīvību.” Tāda ir kaprāja Dzērves apņemšanās. Aiz latvju brīvprātīgajiem, kas jau kopā jūlija pirmajām dienām cīnās vācu triecienvienību rindās, aiz pirmajām vienībām, kas stindzinātājā salā stāv lielajā austrumu aizsargvalnī, dzimteāē aug jaunas latvju vienības kopējai cīņai par savu zemi un kultūru, par Jauno Eiropu.

J. M.

Grāndtū metēji.

Latvji.

kad jaunais zirgs spītīgi kāpās atpakaļ. Greizsirdība un sāpes viņa gaišo lauka puķu sirdi samina dūkstī. Kam novēlēt Sniega Rozi, kņam, ja pats to nevar iegūt? Nevienam! Un jaunais kumeļš Viesulis krākdam saslējās — tik stipri Andris bija savilcis iemauktus.

Tikai Maija tecēja pa māju kā irbe. Viņa mīlēja pārmaiņas, mīlēja svešos cilvēkus, kas Gaiziņos nāca un gāja kā viesnīcā. Tie bija kā koki birzi, par kuriem varēja papriecāties, ne nocirst un līdzī nēsāt. Maijai patika aust un cept, vārit un mazgāt, klāt galdus un vēlēt labu ēstgribu, viņa bija tikai saimniece. Ziemu un vasaru Gaiziņos dzīvoja tūristi un Maija nevarēja no mājas izspert ne soļu. Viņa netika ne baznīcā, ne ciemos — kāzas rados un kulšanas kaimiņos pagāja garām nemānītas. Labi, ja pāris reizi gadā Maija ar steigu iebrauca Rīgā ielikt ilgvilņus un iepirkties saimniecībai — tūristu mītnes labklājība bija viņas laime, tik pieticīga bija Maija. Bet Andris... Andrim bija strauja sirds. Vai tāpēc, ka viņš bija vienkāršs lauku zēns, prata art un ecēt, vai tāpēc viņam bija jāstāv ceļmalā? Vai arī viņš nevar iet pa ceļa vidu? Ne Tālavš, nedz Griķis, neviens, neviens nespētu celt savu dzīvi, ja Andra tūrumos neaugtu visu pamatu pamats — dienišķā maize. Tiesa, Andris neuzstādīja rekordus. Andra darbs bija kluss, dziļš un — mūžīgs. Andris neara vagu sev, nē, viņš ara melno, neievērojamo vagu visām nākamajām paaudzēm. Cepuri noņemt viņi visi varēja Andra — zemnieka prieklā — jaunais saimnieks domāja sarūgtināts. Un pēkšņi — zirgu jūdžot — Andris juta, ka uz viņa cietās, sastrādātās rokas nokrit karsta, karsta asara.

Vilcienu gaidot Baiba jutās kā pirms starta. Gaidas reibināja kā saulē satvcis ziedošs vaivarāju cers. Ar Dāgu Gundabrandu viņi nebija tikušies veselu gadu. Viņa stāigāja gar mazo Mārcienas staciju rokas sabāzusi platā mēteļa kabatās un juta šavus pietvikušos vaigus. Līdums sakārtoja fotoaparātu — aiz meža parādījās vilciena dūmi.

Kad vilciens elsdams apstājās, Sniega Rozei likās, ka pirmo reizi mūžā apstājas arī viņas stiprā sirds. Vagona durvis stāvēja saulainais Dāgs mīlām, mīlām tumši zilām acīm un sauca: „Snee Rose!“ Viņš viegli nolēca uz apsnigušā perona, apkampa Baibu un noskūpstīja vienkārši, jauki un sirsnīgi kā brālis. Sniega Rozei likās, ka Dāga skūpstis atdod viņai mieru un drosmi — tik draudzīgs tas bija. Pat Rūsiņam šāda sasveicināšanās likās dabīga un neienāca prātā zoboties. Dāgs visus apbūra ar savu personību. Viņa atklātais, starojošais smaids, sirsnīgais rokas spiediēns, laipnie vārdi vācu valodā acumirkli iemantoja kalniešu uzticību. Viņš noglandīja Viesuļa kaklu, priecājās par Andra izrakstītajām kamanām un

bija tik draudzīgs pret Andri, it kā to pazītu jau daudzus garus gadus.

Un tad viņi brauca uz Gaiziņiem. Dāgs ar Andri un Sniega Rozi priekšējās kamanās — pārējie aizmugurē. Kā kāzu zvani šķindēja zvārguļi ap Viesuļa brūno loku, sniegs putēja un Dāga lāčēdas kažoks vizēja saulē. Ar kažoka stūriem viņš gādīgi apsedza Sniega Rozes ceļgalus, un Baiba pieklāja galvu Dāga plecām. Viņi skatījās viens otrā un laimīgi smaidīja visu ceļu nerunādami ne vārda. Tikai vienreiz Dāgs novilkā cimduš, piespieda savam vaigam Baibas roku un čukstēja: „Biju tev uzticīgs visu laiku...“

Kad viņi piebrauca tuvāk Gaiziņkalnam, Dāgs aizlika roku saulei priekšā: skatu tornī plīvoja liels Norveģijas karogs — Andris to bija pasūtījis Baibas viesim par godu. Sniega Roze aizkustināta paskatījās nopietnāji puisī, kam pierē neizdzisa drūma rievā.

„Kāds skaists pāris!“ Maija sajūsmināta izsaucās, kad zirgs apstājās Gaiziņu pagalmā un Dāgs izcēla Sniega Rozi no kamanām.

XX

Ar lieliem, izcilēm virsrakstiem „Šodiena“ aprakstīja slēpošanas sacensības Rīga—Gaiziņkalns. Tālavš krietni nopelnīja, jo bez redaktora algas viņam vēl maksāja

atsevišķi par rakstiem. Vesela lapas puse, greznota ar Sniega Rozes, Līduma un pārējo sacensības dalībnieku attēliem, atstāstīja slēpotāju gaitas tālajā pārgājienā. Apraksts nobeidzās ar interviju, kurā meistarē Baiba Lielupe atzina, ka garā Latvijas ziema viņu jau no skolnieces gadiem rūdījusi sacensībām. Tālavš vēl bija piemētinājies, ka „olimpieši“ — Lielupe, Līdums un Dorainis Daugavieša pavadībā februāra pirmajās dienās došoties uz Davosu, kur šini mēnesī salidojot visi ziemas sporta gāju putni. Viss būtu labi, ja Gaiziņkalnā nebūtu atbraucis lielais norveģis — Dāgs Gundabrandš. Tālavam par pasaules slēpošanas meistara gaidāmo ierašanos pa tālruni no Gaiziņiem paziņoja Rūsiņš — tā bija sensācija. Bet vecā, jaunā greizsirdība sāka mocīt Tālavu, un viņš pat aizmirsā savu žurnālista godu. Pārāk labi Tālavš atcerējās skaisto Dāgu, kas, kā viemaz Rūsiņš apgalvoja, lidoja no Oslo uz Rīgu, lai apciemotu Sniega Rozi. Sacensītes ar Dāgu Gundabrandu nozīmēja — zaudēt. Viņu Tālavš varēja tikai ienist un apskaust par visu: par gara dāvanām, dižcilību, skaistumu un cēlumu. Dāgs Gundabrandš bija nopietns vīrietis. Un taisni tas sievītes pievilka visvairāk.

(Turpinājums sekos.)

Dāgs izcēla Sniega Rozi no kamanām.

RADIOFONA PROGRAMMA 1. III-

SVĒTDIEN, 1. MARTĀ

- 5.00 Raidījums vācu kaņavīriem.
 6.15 Hamburgas ostas koncerts.
 6.45 Ziņas latviešu valodā.
 7.00 Ziņas vācu valodā.
 7.10 Koncerta turpinājums.
 8.00 Jaunu nedēļu kad sāk, lai tev allaž priecīgs prāts.
 8.45 Vingrošana bērniem.
 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā.
 10.00 Ziņas vācu valodā.
 10.10 Dievkalpojums. (Pārraidījums no Archibīskapa katedrāles.)
 11.10 Latviešu koļa dziesmas.
 11.30 CĪŅA UN PIEMIŅA.
 12.00 Leonora. L. van Beethovena uvertūra Nr. 3 (skaņu platēs).
 12.15 Ziņas latviešu valodā.
 12.30 Ziņas vācu valodā. Pēc tam vācu lautas koncerts.
 14.00 Ziņas vācu valodā.
 14.15 Jautrais nedēļas kalendārs.
 14.30 Bērniem. Lāmes mātes smaids. J. Širmaņa raidluga.
 15.00 Latviešu meistari mūzikā un literatūrā.
 16.00 Pēcpusdienas mūzika.
 16.45 Ziņas latviešu valodā.
 17.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam pēcpusdienas mūzikas turpinājums.
 18.00 Preses apskats.
 18.20 Mūzika krēslas stundā.
 19.00—20.00 Raidījums vācu valodā:
 19.00 Ziņas no kaļa lauka. Pēc tam mūzika.
 19.30 Laika kavēklis.
 19.45 Vācijā sporta ziņas.
 20.00 Ziņas vācu valodā.
 20.15 Tannhäuser's un Lohengrin's. Fragmenti no R. Wagner'a operām.
 21.00 Ziņas latviešu valodā.
 21.15 Larisa. Fragmenti no O. Kreišmaņa operetes.
 22.00 Ziņas vācu valodā.
 22.20 Deju mūzika.
 23.30 Mūzika skaņu platēs.
 24.00 Ziņas vācu valodā.
 0.15 Noslēgums.

KATRU DARBDIENU

- 5.00 Raidījums vācu kaņavīriem.
 6.15 Mūzika skaņu platēs.
 6.30 Rīta vingrošana.
 6.45 Ziņas latviešu valodā.
 7.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam rīta koncerts.
 8.00 Rīta mūzika.
 9.00 Ziņas vācu valodā.
 9.10—11.30 Raidījums pārtraukums.
 12.15 Ziņas latviešu valodā.
 12.30 Ziņas vācu valodā.
 12.45 Pusdienas mūzika.
 14.00 Ziņas vācu valodā.
 15.00 Virspavēlniecības ziņojuma lēns atkārtojums un īsas ziņas kaļaspēkam pierakstīšanai.
 16.45 Ziņas latviešu valodā.
 17.00 Ziņas vācu valodā.
 20.00 Ziņas vācu valodā.
 21.00 Ziņas latviešu valodā.
 22.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam sporta ziņas.
 24.00 Ziņas vācu valodā.
 0.15 Noslēgums.

PIRMDIEN, 2. MARTĀ

- 8.30 Mūzika skaņu platēs.
 11.30 Darbam un mājai (priekšlasījums, sarunas, mūzika).
 14.15 Solistu koncerts.
 15.30 Mūzika skaņu platēs.
 15.50 Belziens. K. Miķelsones iars.
 16.15 Pēcpusdienas mūzika.
 17.15 Pēcpusdienas mūzikas turpinājums.
 18.00 Aktualitātes.
 18.30 — Raidījums vācu kaņavīriem. Jautra kareivju stunda.
 19.00—19.30 Raidījums vācu valodā:
 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu armija. Pēc tam mūzika.
 19.15 Ziņas no kaļa lauka.
 19.30 Pūīēju orķestra mūzika.
 20.15 Skaņu dzirnavas, 2x45 minūtes jautram laika kavēklim vārdos un skaņās.
 22.20 Kamermūzika.
 23.00 Viegla mūzika.

OTRDIEN, 3. MARTĀ

- 11.30 Bērniem. Lapsa ubadze K. Kraujiņa pasaku raidluga.
 12.00 Mūzika bērniem.
 14.15 Latviešu mūzika un literatūra.
 15.30 Maza kamermūzika. Vācu baroka laikmeta meistari.
 16.00 Pēcpusdienas mūzika.
 17.15 Pēcpusdienas mūzikas turpinājums.
 18.00 Aktualitātes.
 18.30 Raidījums vācu kaņavīriem. Jautra kareivju stunda.
 19.00—20.00 Raidījums vācu valodā:
 19.00 Paskaidrojumi pie virspavēlniecības ziņojuma. Pēc tam mūzika.
 19.15 Ziņas no kaļa lauka.
 19.30 Mūzika skaņu platēs.
 19.45 Preses un radiofona politiskais apskats.
 20.15 Mūsu otrdienas koncerts.
 21.15 Koncerta turpinājums.
 22.20 Viegla mūzika.
 23.30 Mūzika skaņu platēs.

LASĪTĀJIEM

Dodot iespēju mūsu lasītājiem-radio klausītājiem saņemt ierasītā žurnāla formā ievietotu radiofona programmu, „Laikmets” sākot ar šo numuru sniegs nedēļas programmu savā izveidojumā. Šai darbā saistīts Sendergrupe Ostland galvenā raidītāja Rīgas un raidītāju Madonas, Kuldīgas un Liepājas programmas žurnāla līdzšinējais redaktors dzejnieks Andrejs Eglītis.

Ievērojot kaļa apstākļos nepieciešamo papīra taupību, „Laikmeta” redakcija radiofona programmu ievieto divās lapas pusēs. Šai telpā tomēr atsevišķu dienu atlēs koncentrētā veidā atzīmēti visi raidījumi. Tie raidījumi, kas atkārtojas katru darbdienā, atzīmēti tikai vienreiz visām 6 darbdienām.

Atsevišķā nodaļumā „Mūsu šīs nedēļas lielākie raidījumi” sniedzam plašākus norādījumus par galveniem nedēļas raidījumiem, īsumā apskatot latviešu mākslas dzīvi, iepazīstinot ar vācu un citu Jaunās Eiropas tautu gara bagātībām. **R e d a k c i j a.**

Neviens no līdzšinējiem latviešu mūzikas māksliniekiem nav tik cieši un ilgstoši saskāries ar Eiropas skaņu mākslas gaitām un tikumiem kā Jāzeps Vītols. Uzsākot savu mūzikālo darbību pagājušā gadsimta deviņdesmitajos gados, Vītols kopā ar savu vecāko biedru un draugu Jurjānu Andreju pašķīra arī latviešu skaņu mākslai jaunus, plašākus apvāršņus. Vītols ir vienīgais latviešu komponists, kas apzināti un neatlaidīgi savā darbā kultivējis klasiskā stila tradīcijas, meklējis saviem skaņdarbiem lielāku formu dažādību. Vītols pieskāries gandrīz visām aktuālākajām formām, izņemot oratoriju, mesu un operu. Visvairāk viņš rakstījis koļa un solo dziesmas, simfonisko un klaviermūziku. Visos šajos galvenajos izteiksmes novados Vītols uzrādījis ievērojamu produktivitāti, sarakstījis darbus, kas dara godu nevien latviešu skaņu mākslai, bet guvuši ievērību arī citās zemēs. Droši varam sacīt, ka Vītols ir pirmais latviešu komponists, kas ar savu talantu un tehnikas gatavību var nostāties blakus Vakarēiropas tautu labākajiem komponistiem. No vokāli-instrumentālajiem darbiem, plašākiem koļa un solistu dziedājumiem simfoniska orķestra pavadījumā visbiežāk dzirdēts „Beverīnas dziedonis”. Samērā retāk skandināta „Ziemeļblāzma”, kuļa radio klausītāji dzirdēs šīs nedēļas raidījumā.

JĀZEPS VĪTOLS.

Mūsu šīs nedēļas Koncerti

Fragmenti no Rich. Wagner'a operām: Tannhäuser's un Lohengrin's.

Piedalās:

M. Vintere, E. Krūmiņš, Radiofona koris un orķestris. Diriģents: prof. Jānis Mediņš. Koncertmestars T. Kalniņš.

(Svētdien, 20.15.)

Ed. Grijs. Stīgu kvartets G-mollā. Op. 27.

Atskaņos Konservātorijas stīgu kvartets: A. Norītis, V. Ruševics, E. Vinerts, prof. A. Ozoliņš.

(Pirmdien, 22.20.)

Mūsu otrdienas koncerts.

Piedalās:

Koncertmestars A. Teichmanis un Radiofona orķestris. Diriģents: prof. J. Mediņš.

1) Ant. Dvoržaks. Čello koncerts H-mollā Op. 104.

2) Fr. Schubert's. Simfonija Nr. 8, H-mollā (Nepabeigtā)

3) Respīgi. Romas strūklakas.

(Otrdien, 20.15.)

Klasiska mūzika.

Piedalās:

Koncertmestars E. Vinerts un V. Ruševics, Radiofona orķestris B. Skultes vadībā.

1) Joh. Seb. Bach's. Koncerts divām vijolēm D-mollā.

2) Jos. Haydn's. Simfonija Nr. 104, D-dūrā (Ceturtdien, 17.15.)

Franz'a Schubert'a kamermūzika.

Piedalās:

I. Rehberg'a un prof. Vītola trio.

1) Sonāta klavierēm A-dūrā, op. 120.

2) Trio Es-dūrā klavierēm, vijolei, čellam.

(Ceturtdien, 22.20.)

TREŠDIEN, 4. MARTĀ	CETURTDIEN, 5. MARTĀ	PIEKTDIEN, 6. MARTĀ	SESTDIEN, 7. MARTĀ
11.30 Darbam un mājai (priekšlasījums, sarunas, mūzika).	11.30 Darbam un mājai (priekšlasījums, sarunas, mūzika).	8.00 Latviešu tautas dziesmas un dejas.	11.30 Darbam un mājai (priekšlasījums, sarunas, mūzika).
14.15 Kad jaunras melodijas ar anekdotiem kopā vijas...	14.15 Vācu - italiešu apmaiņas koncerts.	8.30 Mūzika skaņu platēs.	14.15 Nelāga diena. L. Šantekle- ra jaunraja raidspēle.
15.30 Mākslas raidspoguļis.	14.45 Viegla mūzika.	11.30 Darbam un mājai (priekšlasījums, sarunas, mūzika).	15.30 Mākslas raidspoguļis.
16.00 Pēcpusdienas koncerts (skaņu platēs).	15.30 Latviešu mūzika un literatūra.	14.15 Bērniem. L. Breikša raidaina „Ceļojums zemes iekšienē”	16.00 Pēcpusdienas mūzika I.
17.15 Koncerta turpinājums.	16.00 Pēcpusdienas mūzika.	14.40 Mūzika bērniem skaņu platēs.	17.15 Pēcpusdienas mūzika II.
18.00 Aktualitātes.	17.15 Klasiska mūzika.	15.30 Solistu koncerts.	18.00 Aktualitātes.
18.30 Raidījums vācu kaņavīriem. Jautra kareivju stunda.	18.00 Ziemas vakars Kurzemes sētā.	16.00 Vācu dziesma un dejas.	18.30 Raidījums vācu kaņavīriem. Jautra kareivju stunda.
19.00-19.30 Raidījums vācu valodā:	19.00-20.00 Raidījums vācu valodā:	17.15 Turpinājums.	19.00-20.00 Raidījums vācu valodā:
19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu kaņa flote. Pēc tam mūzika.	19.00 Paskaidrojumi pie virspavēlniecības ziņojuma. Pēc tam mūzika.	18.00 Aktualitātes.	19.00 Paskaidrojumi pie virspavēlniecības ziņojuma. Pēc tam mūzika.
19.15 Ziņas no kaņa lauka.	19.15 Ziņas no kaņa lauka. Pēc tam mūzika skaņu platēs.	18.30 Raidījums vācu kaņavīriem. Jautra kareivju stunda.	19.15 Ziņas no kaņa lauka.
19.30 Pūtēju orķestra mūzika.	19.45 Preses un radiofona politiskais apskats.	19.00-20.00 Raidījums vācu valodā:	19.30 Mūzika skaņu platēs.
20.15 Melodija un ritms.	20.15 Jautri un priecīgi.	19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu gaisa spēki.	19.45 Preses un radiofona politiskais apskats.
22.20 Nakts koncerts skaņu platēs.	22.20 Fr. Schubert'a kamermūzika.	19.15 Ziņas no kaņa lauka.	20.15 Šovakar atkal dziesmas un dejas.
	23.10 Viegla mūzika.	19.30 Mūzika skaņu platēs.	22.20 Viegla mūzika.
		19.45 Raksti no laikrakstiem.	
		20.15 „Pāri kalniem un lejām”.	
		21.15 Milānas Skalas opera skaņu platēs.	
		22.20 Populāra mūzika.	

Lielākie raidījumi

Latviešu meistari mūzikā un literatūrā

Jāz. Vītols un J. Jaunsudrabiņš.

Piedalās:

I. Laiva un A. Filipsons (dekl. un tēlojumi).

F. Viksne, V. Stotts, Radiofona koris un orķestris.

Dirģents: B. Skulte. Kopmeistars: T. Kalniņš.

(Svētdien, 15.00.)

Latviešu kora dziesmas

Dziedās ACS Atpūta un dzīvotprieks koris Fortissimo.

Dirģents: J. Dreimanis.

(Svētdien, 11.00.)

Priekšlasījumi

Mūsu armija. (vācu valodā)

(Pirmdien, 19.00.)

Mūsu kaņa flote. (vācu valodā)

(Trešdien, 19.00.)

Mūsu gaisa spēki. (vācu valodā)

(Piektdien, 19.00.)

Raidlūgas

Ziemas vakars Kurzemes sētā. K. Melnalkšņa tautisks uzvedums.

(Ceturtdien, 18.00.)

Fr. Schubert'a „Nepabeigtā simfonija”.

So darbu radiofona klausītāji jau dzirdējuši vairākas reizes, bet vienmēr auss tajā saklausā un sirds sajūt jaunu daļumu.

Nepabeigtajai simfonijai ir tikai divas daļas. Isumā simfonijas mūziku varam raksturot kā ļoti vienkāršu un dzidru, kas izteic spēcīgas un dziļas jūtas. Nav vēl izdevies noskaidrot, kādēļ šī skaistā simfonija palikusi nepabeigta. Aizrāvis no jaunām idejām, komponists, šķiet, nav centies īsā laikā improvizētām simfonijas daļām pievienot trešo.

Beethoven'a darbu ietekmēts, Schubert's nodevās plašākām koncepcijām un komponēja deviņo un desmito simfoniju, kas savā uzbūvē ir daudz sarežģītākas.

Tomēr atrastas arī dažas rindas viņa uzmetuma „Nepabeigtās simfonijas” finālam.

Pēc komponista nāves skaistā simfonija, kas viņam dzīvam esot netika atskatīta, atradās kaut kur Gracā. Tikai pēc daudziem gadiem to cēla gaismā un tā pasaulei negāja zudumā viens no Schubert'a dziļākiem un skaistākiem darbiem.

O. Respighi. Romas strūklakas.

Šis krāšņais darbs radies 1916. gadā. Partitūrai pats autors pievienojis sekojošu paskaidrojumu:

„Šai simfoniskajā dzejumā komponists gribējis izteikt tās sajūtas, kuņas viņā pamodināja četras Romas strūklakas un tieši tajā dienas laikā, kad viņu īpatnība visvairāk saskan ar apkārtni, vai kad viņu skaistums skatītājā atstāj vislielāko iespaidu.”

Romas strūklakas slavenas visā pasaulē un arī mūsu radioklausītājiem tās vairs nav svešas.

Ant. Dvoržaks. Čello koncerts H-mollā.

Op. 104.

Antonīns Dvoržaks ir čehu simfonijas un kamermūzikas nodibinātājs. Dvoržaka labākie darbi pieder simfonijai un kamermūzikai. Ļoti populāras viņa Slavu dejas orķestrim un ievērojams čello koncerts H-mollā, opuss 104. Violončello koncertu mazajā repertuārā tas ieņem vienu no izcilākajām vietām.

Fr. Schubert's.

Ant. Dvoržaks.

O. Respighi.

Kārlis Zāle.

Brāļu kapu ieejas vārti.

Latvju varonlaikmeta tēlnieks Kārlis Zāle (1888. — 1942.)

1942. gads. Auksta ziema. Nakts no 19. uz 20. februāri. Jau tālu pāri pusnaktij. Tālrūnīs! Kas gan tik vēl varētu zvanīt? Satraukti noskumusi balss saka: „Kārļa Zāles vairs nav. Kārlis Zāle miris...” Vēroju pa logu aptumšoto pilsētu, un man ataust atmiņā cits laiks.

1916. gads. Vasara. Glezniecības darbnīca Pēterpilī. Kolēģe - cittautiete sajūsmināti mani aicina skatīt kāda tēlnieka darbu turpat blakus tēlniecības darbnīcā. Viņa uzmanīgi atsedz mitros autus, un mūsu priekšā slāv skulptūra — spēcīga vīra veidols, kas liek nojaut nezināmā tēlnieka monumentāli - heroisko stūli. Kolēģe saka: „To veidojis latvietis. Viņu sauc — Kārlis Zāle.”

Tā iepazīnu Kārlī Zāli tālu ārpus dzimtenes, viņu pašu personīgi vēl nepazīstot.

1921. gads. Daudzi latvieši atgriežas dzimtenē. Platā, gaišzilā mētelī Kārlis Zāle redzams savā dzimtajā pilsētā — Liepājā.

Sākās Kārļa Zāles tēlnieka-meistara radīšanas ceļš Latvijā. Kārlis Zāle nav baltrocis, kas šķiro darbu vai vairās darba, jo darbs taču ir viņa pamatelements. Kā darbīgam cilvēkam, Kārlim Zālem svešs diegļu kūtrums. Kārlim Zālem nav pa prātam knāda un jezga, kas toreiz valdīja Rīgā. Viņš aizbrauc uz Berlīni. Tur, strādādams kā tēlnieks, viņš atrod vēl iespēju idejiski vadīt pirmo latvju aktuālo mākslas žurnālu. Kārlis Zāle uzsāk vērtību pārvērtēšanas akciju latvju mākslā Vakareiropas mērogā. Bet Kārlis Zāle nebūtu Zāle, ja viņš tikai rakstītu teorētiskus rakstus vai gremdētos mākslas filozofijas atvaros. Kārlis Zāle alkst radoša darba. Latvju tauta uzmin sava dēla domas un uztic viņam cēlākos uzdevumus — viņam uztic Brāļu kapu izveidošanu, Kalpaka pieminekļa un Brīvības pieminekļa celšanu.

Šos Kārļa Zāles darbus zina visa latvju tauta — no bērna līdz sirmgalvim. Te patiešām mēs skatām mākslinieka un viņa

tautas likteņa nesalaužamo kopību un sakausēšanos vienā lējumā. Tas notiek visai reti. Nāk prātā Foidijs Perikla Atēnās, Mikelandželo darbība Mediču Florencē. Nav pārmērības šinī līdzībā, jo kā toreiz, tā arī tagad pamatdoma viena un tā pati, tikai forma katram laikmetam un katrai personībai īpata un līdz ar to — līdzvērtīga. Kārļa Zāles radošais ģenijs ir rada latvju tautas seno zintnieku garam.

Liepājas mūrnieka dēls, kas bija mācījies tālajā un svešajā Kazanā mākslas skolā, pēc tam Pēterpils Mākslas akadēmijā un tur pieredzē gūtās zināšanas pakļāvis savai latviskai izjūtai, bija atradis

Brāļu kapu noslēguma siena ar heraldisko senlatviešu kapavīra figūru un Māti — Latviju.

Lāčplēša tēls Brīvības piemineklim Rīgā (mets).

ceļu uz savas tautas sirdi, un līdz ar to sava darbā viņš kļuva liels.

Nacionāli varenā Kursā Kārlim Zālem un viņa darbam devusi to dinamiku, kas piemīt vētras skrējienam Kursas iūras krastos, to liego klusumu, kas mājo Lejas Kurzemes pļavās, un to mūžu mūžos dunošo, vārdos neizsakāmo, kas ir Kursas vientulībā. Kārlis Zāle ir īsts senās Kursas dēls.

Nav šo rindiņu uzdevums pat mēģināt aptvert Kārļa Zāles darbus, analizējot viņu nozīmi. To arī nevarētu, jo trūkst vēl laika perspektīvas. Kapsētas zvans, Kārli Zāli izvadot uz mūža dusu, vēl nomāc mūsu domas. Kārļa Zāles darbi mūs aicina tos pētīt.

Kas saskāries personīgi ar Kārli Zāli, tas vienmēr būs izjutis lielas personības tuvumu. Kā mākslas akadēmijas goda biedrs un pedagogs - audzinātājs, Kārlis Zāle, pats tēlnieka darbu pārzinādams pamatu pamatos, sniedza saviem audzēkņiem daudz ierosinājumu, tā tuvinādams viņus nobriedušas meistarības atklāsmes avo-

tiem. Ar Kārli Zāli sākās uzplaukums Mākslas akadēmijas tēlniecības darbnīcā.

Akmens veidolos dzīvo un dzīvos Kārļa Zāles domas. Viņš jūta akmeni kā dzīvu vielu, ko, pēc viņa izteiktiem uzskatiem, vajadzētu kā tādu saudzēt un tuvoties tam pat liegi glāstot, tā saklausot un uzglabājot tā akmens sirds mūžības pulsu.

Kārlim Zālem bija pasākti daudzi darbi. Ļauna slimība — tuberkuloze — atrāva arvien vairāk viņu no iemīļotā darba. Vēl tikai dažas dienas atpakaļ viņš savu audzēkņu — diplomandu un kolēģu vidū bija nākotnes nodomu varā. Būdamis uzticīgs savam meistara-audzinātāja pienākumam, Kārlis Zāle neatteicās mērot ceļu no Inčukalna uz Rīgu smagā preču automašīnā salā un caurvējā, tā galīgi sabeidzot jau tā vājo veselību. Bet viņš nebija tas, kas atstātu savus audzēkņus, topošos latvju dailniekus, viņu dzīves izšķirējā brīdī vienus.

Nopelniem bagāts un tautai tuvs, Kārlis Zāle ieiet latvju kultūras darba darītāju Panteonā.
Augusts Annus.

Džoakino Rosīni.

Komponists, kam visvairāk svilpts un aplaudēts

DŽOAKINO ROSINI 150. DZIMŠANAS GADS.

Pagājušā gada 5. decembrī mūzikālā pasaule pieminēja 150. gadu, kamēr Vīnē bija miris apbrīnojamākais mūzikas ģenijs, kādu cilvēce pazīst — W. A. Mozart's. Nepilnus 3 mēnešus pēc Mozart'a nāves, 1792. gada 29. februārī, dzima Pezaro pilsētīnā Džoakino Rosīni, kam bija lemts kļūt par italiešu operas jaunu sauli un kam Itālija šogad svin 150. dzimšanas dienu.

Laima bija Rosīni izvēlējusies par savu mīļotāko lutekli. Nav daudz mākslinieku, kas būtu dzīvojuši tik laimīgu dzīvi: panākumi, slava, mīla, godinājumi, bagātība — viss viņam nāca pārpilnībā.

Neviens komponists slavu nav guvis tik viegli un ātri kā Rosīni. Savu pirmo operu viņš redz uz skatuves 18 gadu vecs (1810. g.). Savā 20. gadā Rosīni jau kļuvis par vienu no viņa laika suminātākajiem komponistiem, „par ko tagad runā vairāk nekā par Napoleonu”.

Rosīni raksta neticamā ātrumā, apveltīts ar patiesi ārkārtīgu komponēšanas spēju vieglumu. Lielāko daļu operu viņš komponējis pāris nedēļu laikā; ne pie vienas viņš nav strādājis ilgāk par piecdesmit dienām.

Viņa pirmie sensacionālie operu panākumi bija operas „Tankrēds” un „Italiēte Alžīrā”, pāris gadu vēlāk „Elizabete, Anglijas karaliene”. Bet līdz šim laikam, savam 23. gadam, viņa operu skaits sasniedzis jau 15, no kuŗām daļa caurkritusi jau pirmajā vakarā, lai neceltos vairs nekad. Neapoles, Romas, Venēcijas, Milānas publika kaislīgi svilpj un daudz aplaudē Rosīni pirmajām operām. Premjēru triumfi mainās ar neveiksmēm, par kuŗām Rosīni daudz neskumst. Savu fiasko viņš tikai paziņo mātei ar lielākas vai mazākas pudeles zīmējumu vēstulē (vārds „fiasko”

italiešu valodā nozīmē arī apaļu, salmiem apvītu vīna pudeli). Atsevišķu darbu caurkrišana, daudzu, vēlāk suminātu, viņa operu premjēru skandāli nespēj mazināt publikas sajūsmu par jaunā meistara mūziku. Jaunās operasauls staros nobālēja viss, ko bija devuši viņa priekšteči un viņa laika biedri uz operskatuves.

1816. gada 20. februāris pieredz vienu no vismilzīgākajiem fiasko operas vēsturē — tik milzīgu, ka Rosīni vēstulē mātei tas aizņem veselu lappusi — tā ir Rosīni ģeniālākās, nemirstīgākās operas „Seviļas bārdzīņa” caurkrišana Romā („Seviļas bārdzīnis” ir sevišķi populārs arī latviešu opereteātra repertuāra darbs). Komponēta divās nedēļās, šī opera tomēr ir vispilnīgākais italiešu komiskās operas, tā saucamās buffa operas paraugs. Publika to pirmajā vakarā nežēlīgi izsvilpa, bet jau otrā vakarā romieši jaunajai operai vienprātīgi aplaudēja, un no Romas tā tūdaļ devās triumfālā ceļojumā pa Itāliju. Kad pēc gadiem Vīnē Rosīni satikās ar Beethoven'u, vecais meistars jaunajam italiešu operkomponistam bija atvadoties teicis: „Galvenais, rakstiet vairāk „Bārdzīņu”!”

Rosīni lielo panākumu operu rindā pēc „Seviļas bārdzīņa” nāk klāt „Otello vai Venēcijas moris”, ko vēlāk liek aizmirst Verdi tā paša nosaukuma opera; buffa opera „Pelnrušķīte”, komponēta 24 dienās, kas piedzīvoja līdzīgu likteni ar „Seviļas bārdzīni” — pirmajā vakarā nesaprastu, to uzņēma ar fantastisku sajūsmu nākamajās izrādēs un drīz tā kļuva par vienu no visvairāk izrādītām operām Itālijā un ārzemēs, saglabādama savu skatuves dzīvību līdz mūsu laikam; „Semiramida” — virtuozā ziņā visspožākā Rosīni opera; „Celmira”, kuŗas premjēra notika Vīnes galma opereteātrī un sagādāja tās komponistam ti-

ri reibinošus suminājumus. Desmit gadu baudījis Itālijas slavu, 31 gadu vecs, Rosīni tagad dodas uz Parīzi, uz Londonu, kur viņu uzņem kā īstu mūzikas valdnieku. Viņa ceļš beidzot apstājas Parīzē, kas tagad, blakus Itālijai, līdz viņa mūža beigām kļūst par viņa otro rezidenci. Viņš ir Parīzes italiešu opereteātra direktors, viņa operas izrāda Parīzē italiešu un franču skatuve. Līdz 37. gadam Rosīni ir jau komponējis gandrīz četrdesmit operu. Beidzot viņš komponē Parīzes Lielās operas teātrim savu lielo franču operu „Vilhelmu Tellu”, ar to radīdams vienu no pirmajiem darbiem, kas stāv jauna operstila — „lielās vēsturiskās operas” sākumos. Bet šī opera kļūst arī vispār viņa pēdējā opera. Pēc tam Rosīni vēl nodzīvo 39 gadus, bet pavisam atteicies no operkompozīcijas! Tikai viens liels baznīcas mūzikas darbs iezīmē vēl šo viņa mūža otro pusi — viņa slavenais „Stabat mater”. Neizskaidrojams, kāpēc Rosīni, kas šai laikā bija vēl pašos spēka gados, pēc „Tella” vairs nav komponējis. Nemazinātas slavas saulē viņš nodzīvo savu ilgā mūža otro posmu. Kādu laiku viņš ir slavenā Boloņas mūzikas liceja direktors. 1841. gadā sākas viņa „Stabat mater” ārkārtīgie panākumi, ko skaistākās italiešu dziedoņu balsis nes pa visu Eiropu. Bet arī tas nepamudina meistaru atsākt operkompozīciju. Viņa Parīzes villa Buloņas meža apkārtnē kļūst par vienu no Parīzes izlasītākās sabiedrības lielākajiem artistiskajiem centriem. Parīzē arī Rosīni mirst, 1868. gada 13. novembrī, 76 gadus vecs, atstājis miljonu mantojumu, ko viņš bija novēlējis savai dzimtajai Pezaro pilsētai mūzikas liceja dibināšanai un vecu vai slimu mūziķu namam Parīzē. Viņu apbedīja Parīzes Père-Lachaise kapos, pēc divdesmit gadiem zārku ar viņa mirstīgajām atliekām svinīgi pārveda uz Florenci, kur tas novietots Santa Croce baznīcā, Itālijas Panteonā, blakus Mikelandželo kapam.
J. V.

Jaunākais uz ekrāna

„Es apsūdzu” — „Splendid-Palace”

„Es apsūdzu” ar Heidemarie Hatheyer'i, Paul'u Hartmann'u, Mathias Wiemann u. c.

Filmā kāds iecienīts ārsts, paklausīdams savas slimās sievas lūgumam, palīdz tai aizmigt vieglā nāvē. Nonācis pēc tam uz apsūdzētā sola, pats apsūdzētais vērsas pret visiem tiem, kas viņu grib tiesāt, ar smagu pretapsūdzību: Vai nav vēl lielāks noziegums mākslīgi pagarināt kāda nedziedināma cilvēka

ciešanas, aizvien no jauna raujot viņu atpakaļ ciešanās? Filmā piedalās labāko vācu aktiešu izlase — Heidemarie Hatheyer, Mathias Wiemann's, Paul's Hartmann's, Harald's Paulsen's, Hans's Nielsen's u. c.

„ES APSŪDZU”.

Nākamajā nedēļā redzēsīm uz ekrāna „Tobis” lielfilmu, kas satur un uzveduma ziņā dod vislabāko liecību par vācu mākslas filmas sasniegumiem. Wolfgang a Liebeneier'a inscēnētā filma „Es apsūdzu” risina problēmu, vai ārstam ir tiesības atbrīvot nedziedināmi slimu cilvēku no viņa mokām?

„Tikai mīla” ar Hans'u Arnstaedt'u, Olgu Limburg'u, Hans'u Leibel'u u. c.

FRONTES NOTIKUMI KINOAPSKATĀ.

Nedēļas apskats ir dzīva saite, kas vieno notikumus cīņas laukā ar aizmugures dzīvi, nākot tieši no frontes ugunīm un rādot aizmugurei kaļaspēka panākumus. Filma savukārt atgriežas atkal atpakaļ pirmajās līnijās, atgādinot cīnītājiem to darbu, ko veic dzimtenē palikušie.

Jaunajā šisnedēļas apskatā redzamu vietu ieņem vēstījumi par uzvarām Afrikā. Drosmīgais ģenerālpulkveža Rommel'a smaids sveic Agedabijas ielās savas vienības, kas izcīnījušas jauno iespaidīgo uzvaru. Tālāk, uzvaras karogiem greznotas, vācu flotes vienības atgriežas dzimtenē, redzamas cīņas austrumu frontē, notikumi Berlīnē, Madridē, Budapeštā. Blakus notikumiem Eiropas helpilsētās, Ufa's nedēļas apskats pievērš arvien lielāku vērību Latvijas dzīvei, vēstot par mūsu rosmi dažādās dzīves nozarēs.

LIELVĀCIJAS MĀKSLAS FILMA.

Daudzās pārvērtības, kas citas mākslas nozares skārušas gadsimtu plūdumā, filmas mākslas virzienus veļaišus tikai dažus gadus. Filmas vecums nav liels, bet gluži jauna mākslas filma. Istenībā par šo jēdzienu var runāt sākot tikai no 1933. gadu, kad Vācijas valsts vadību pārņēma nacionālsociālistiskā partija, atraisot visās dzīves nozarēs tautas gaišākos, lauku spēkus. Mākslas un kultūras spēcīgais uzplaukums šai laikā nepagāja secen arī tai mākslas nozarei, kas visu laiku bija kalpojusi vienīgi lētai izpriecai; necenšoties sniegt neko vairāk, kā vienīgi izklaidēšanas skatītāju masai, apmierinot kā dēku un sensāciju kārotājus, tā tukšo salonu komēdiju cienītība. Visa filmu nozare, kas pa lielāku daļu atradās žīdu rokās, ar saviem kvalitatīvi zemajiem ražojumiem sistematiski grāva tautas labo gauri un tās morālos spēkus.

Pašos pamatos mainot kā filmas vadību, tā jēdzienu par tās uzdevumiem un nozīmi, radās gluži jauna filma, kas sava satura un izpildījuma ziņā radikāli atšķīrās no visa iepriekš redzētā. Skatītāju sāk saistīt filmas, kurās problēmas: dzīve, cilvēks, tēvija, — ir galvenās, sniedzot reizē augstvērtīgu mākslas baudījumu, kas cieši saistās ar filmas idejiski vērtīgu un problēmu bagāto šizetu.

Raksturā stiprais, vīrišķīgais un lepna cilvēks ir jaunās filmas varonis, tas ir ne tikai mākslinieciski pilnvērtīgi izveidots tēls, bet reizē apvieno sevī āriskā cilvēka īpašības un idejas, palīdzot celt un veidot tautas īsto, garīgo seju.

Labī zināms, ka skatītājus aizvien valdzinājušas filmas, kas inscēnētas ar grandiozu izšķērdību un greznību, bieži ārējā spožuma dēļ pieciešot filmas mazvērtīgo saturu. Bet spilgtā pieredze tam, ka laba aktiešu spēle un īsti māksliniecisks uzvedums, kaut tas arī savos ārējos līdzekļos būtu ļoti skops, spēj skatītājus saistīt daudz vairāk, bija filma „Sieviete straumē”.

Nacionālsociālistiskā filma aktīvi piedalās jauncēšanas darbā, rādot jaunās Vācijas sasniegumus, rādot un izskaidrojot gigantisko cīņu, kas risinās par Eiropas tautu labāku rītdienu.

I. R.

Willy's Birgel's filma „...Auļo pār Vāciju”.

„... AUĻO PĀR VĀCIJU”.

Otra lielfilma, kuru atkal varēsīm skatīt, ir „...Auļo pār Vāciju”, ar Willy'u Birgelu galvenā lomā.

Varonība, drosme, apbrīnojams gribas spēks un īsta tēvzemes mīlestība rada varoņdarbu, kas savā pašizliecībā tik tuvs patreizējam laikmetam, kas katrai stundai uzspiež varonības zīmogu. Tēvzemes slavai ritmeisters Brenken's ziedo visu savu dzīvi. Ritmeisters Brenken'a cīņa un uzvara ir simbolistisks pierādījums, ka tautas nesalaužamā vītālā enerģija grauj visus šķēršļus, droši ejot pretim savam mērķim. — Filmas ideoloģija ietverta augstvērtīgā mākslinieciskā izpildījumā, kas to padara par īstu mākslas darbu.

Gertrud'e Eysoldt'e un Willy's Birgel's filma „...Auļo pār Vāciju”.

Kosmētika ir higiēna

tikai tad, ar patīkamo gultas siltumu mēsā, ķersimies pie istajiem vingrinājumiem. Un kad pēc kāju vingrinājumiem, kas spēcina vēdera muskulatūru, nāk patīkamā ķermeņa izstaišanās, tad rasta pāreja no miega uz istenību. Vai jūs nedomājat,

ru un tikai ar to apziņu, ka kaut kas darīts slaidās līnijās labā. Toties pilnā mērā varam garantēt par slaidas līnijas saglabāšanu un ļoti labu omu, ja brokastīs izdzeram tasi karstas zaļu tējas ar sausiņu un varbūt ābolu. Arī tas pieder pie higiēnas.

Kāju vingrinājumu tabula.

1. Abas kājas pamīšus spert gaisā.
2. Pacelt labo kāju, salocīt ceļi, tad celi pacelt krūšu augstumā un spēji laist lejup — atkārtot apm. 10 reižu ar abām kājām.
3. Abas kājas lēnām pacelt stateniski un atkal nolaist.
4. Abas kājas stateniski pacelt, galā izplest un salikt kopā — 10 reižu.
5. Pa priekšu ar kreiso, tad ar labo kāju veidot loku no ārpuses uz iekšpusi un no iekšpuses uz ārpusi.
6. Izstiepties un tad spēji pacelt ķermeņa augšdaļu, izstiepjot rokas, kamēr pirkstgali sasniedz kāju pirkstus — arī 10 reižu.
7. Ar rokām

ka šīs desmit minūtes gultā, bez piespēšanās, bez īgnuma un piepūles, var būt svarīgas visai dienai?

Kad esam ar kājām izmēģinājušas visus iespējamus vingrinājumus, tad — vannā, ja tas iespējams. Vispirms vannā ielaižam mazliet remdenu ūdeni, lai kājas aplātas, tad ātri nodušu ķermeni un noberž ar mikstu suku, sākot no kājām uz augšu. Arī šeit varmācība — ledains ūdens ziemā — nav ieteicama.

Daži vārdi jāsaka arī par brokastīm: nav sevišķi jauki doties darbā ar tukšu vēde-

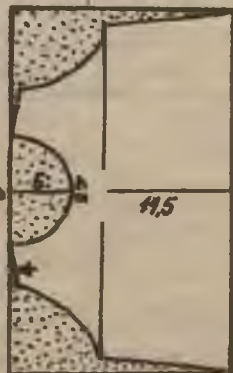
izdarīt tās pašas lokveidīgās kustības kā ar kājām.

Pēc tam — parastie rīta vingrojumi.

Antai jauns priekšauts

Vai neatradīsies mājās kāds drēbes gabaliņš, lai Anta Lieldienās tiktu pie jauna priekšautiņa? Vislabāk te noderētu kaut kas spoži zils, ko varētu kombinēt gan ar dzeltenu, gan sārta. Šo priekšautiņu pagatavot ir nēka lieta, tā kā sevišķi nav vajadzīgs. Zilo augšdaļu piegriez, kā tas attēlā redzams, un tam piešuj taisnu drēbes gabalu, 45x90 cm, ar zilu malu apm. 6 cm platumā. Augšdaļu, zināms, vispirms izgriez no papīra un labi pielaiķo. Tā arī iespējams priekšautu izgatavot dažādos lielumos. Abām mugurdaļām lieto to pašu paraugu, tikai vidū to pār-griez. Visur vienmēr jāpieskaita apm. 1 cm šuvei, bet muguras vidū — 2,5 cm.

Priekšautu mugura pogā piecām pogām. Nu sākas interesantākais darbs — meitene ar pīlēniem. To viegli nozīmēt pēc attēla un tad izgriez no papīra. Pēc tam uz zila drēbes gabala, apm. 9 cm platumā un 90 cm garumā, uzzīmē pīlēnus, bet priekšdaļas vidū meiteni ar vienu pīli. Šīs figūras sastādāmas no dažādu krāsu lupatiņām: pīle dzeltena ar sārtām kājām un knābi, meitene sārtā kleitā baltām piedurknēm un zekēm, dzelteniem matienu un kurpēm, sārta seju un rokām.

Kad visas daļas izgrieztas un istā vietā uzšūtas ar piemērotas krāsas diegu, figūras apveidu apšuj ar tās pašas krāsas diegu, līdzīgi pogu caurumu apšūšanai. Pēc tam, kad priekšauta augšdaļa apšūta un apakšdaļa piešūta, pievieno zilo strēmeli ar pīlēniem par rotātāju malu, un, lūk, Antas priekšauts gatavs.

Jāatzīstas, diezgan grūti bija atradināties no vārda „kosmētika” un tai vietā lietot vārdu „higiēna”. Kosmētika dažai ausij varbūt skan drusku vieglprātīgi, varbūt mazliet tā kā lieka greznība, taču istenībā starpība ir tā, ka kosmētikā varbūt var salīdzināt ar tām dažām ziedu parfīma lāsēm, ko mēs sev agrāk atvēlējāmies, bet ko tikpat labi aizstāj lietīšķais odekolons. Tā tad — pieņemsim vārdu „higiēna”, ja runāsim par sievietei nepieciešamo skaistuma un veselības kopšanu. Tagad mums tā vēl nepieciešamāka, jo sievietēm tagad darbā jā-dod viss, ko varam, mums pašām jāaizstāj vīrieši. Un tāpēc — krietnu veselību, tā dos labsajūtu, tā savukārt kāpinās darba prieku un spēju.

Ikdienas rīta vingrošana tagad ir pirmā nepieciešamība. Mums jābūt vingrākām kā jebkad, lai godam pildītu visas mums uzstādītās prasības, vajadzīga stingra griba, lai rītā ātri izlēktu no gultas un istabas vēsumā sāktu vingrinājumus. Un mēs dažu rītu pārdomājam — kā tas būtu, ja uz īsu mirkli pagrieztos uz otriem sā-niem? Bet tās nedaudzās sievietes, kas vel-tīgi nedomā, ir daudz enerģiskākas un jaunākas.

Nu jā, bet visi jau nevar būt priekšzi-mīgi, vai ne? Tāpēc padomāsim, vai ne-varētu izvēlēties zelta vidusceļu? Un tie-šām, daudz vieglāk pirmos rīta vingrinā-jumus izdarīt gultā. Atmetīsim segu, pa-spārdīsimies kājām, kamēr kļūst silti, un

VECMĀMIŅAS PADOMI

Vai zināt, kā no vienas gaļas devas — 350 g var pagatavot 20 un vēl vairāk lie-las kotletes? Protī, talkā jāņem kartupeļi — vismaz četri, lieli un labi, turklāt 1 si-pols. Gaļu krietni saputo ar koka kaņoti, pēc tam pievieno sarīvētos zaļos kartupe-ļus ar visu sulu. Kartupeļus var arī sa-malt gaļas mašīnā, bet tādā gadījumā kot-letes iepriekš jāapcep brūnas un pēc tam vēl zem vāka jāsaute. Ja masa ļoti mīk-sta, tad to liek ar kaņoti karstos taukos. Kotletes nav jāapvārta miltos, jo milti pa-dara tās sausas. Ja kotletes grib sildīt vēl vienai ēdienu reizei, tās tikai viegli apce-pamas.

Es protu pirkstaiņus, dūraiņus un zeķes izgatavot no jebkuŗas vecas vilnas jakas, peldkostīma vai krekla, kas mazgājot sa-vēlies un ko nevar izārdīt. No papīra pa-gatavo piegrieztni un pēc tās izgriez no at-tiecīgā vilnas gabala cimds vai zeķes. Cimdi jāsašuj no labās puses un šuves jā-aptamborē. Pēc tam izvelk šuvuma diegus, lai cimds būtu elastīgāks. Cimdu augš-malu arī aptamborē, ja iespējams, dažādu krāsu diegiem. Zeķei jātamborē platāka atlocama mala, ar ko vajadzības gadījumā var apsegt botes neglīto noberzto augšma-lu, ko tagad nekā nevar izlabot.

Nesaudzīgā cīņā ar izvirtušo mākslu — top rases

Kopš 1937. g., kad Mīnchenē atklāja Vācu mākslas namu, uzsāka skarba cīņa, lai pārvarētu un iznīcinātu t. s. „izvirtušo mākslu”. Šī kropolā un ķēmīgā māksla sagrāva vācu tautas kultūras un gara dzīvi. Glezniecība, grafika un skulptūra pagrīdā neticami zemu. Ārprāts, tumšākie instinkti, aizrāda Dr. A. Dresler's (sk. „Deutsche Kunst und Entartete Kunst”), kļuva par noteicējiem izvirtušo formu un tāda paša iekšēja satura „radišanā”. Cilvēka seju un dabu saķēmoja līdz riebumam un nepazīšanai. Viss, kas rasiski skaists, kas ir īsts un dziens tautas kopas dzīvē, savazāts netīrumos un dubļos. „Māksla” kļuva par netīrāko dziņu un patīgu nolūku ieroci. Ko tad tēloja izvirtušā māksla? Netikles un savedējus, slepkavas un savas zemes un tautas nodevējus; tā nīrgājās par kaņavīra varonību, par svēto un dievišķīgo. Jā — Vācijas Novembra republikas toreizējais valsts mākslas lietu pārzinis nekautrējās sacīt: „Vācu normālais cilvēks ir kretins, kas nācijai nevar rādīt ceļu.” Istos māksliniekus šīs žīdiski-boļševistiskās „mākslas” piekopēji un slavētāji nievāja un neievēroja. Literāti un mākslas tirgotāji, žurnālu izdevēji un uzpirktie mūzeju direktori cildināja visu kropolu, saķēmotās gleznas, kas bija pirktas par lielām naudas summām, kāra mūzejos un tā mēģināja postīt un bojāt veselīgu, normālu cilvēka gaumi un saprašanu.

Tas bija mākslas boļševisms un mākslas anarchija. Vēl 1914. g. žīds Rubiners rakstīja: „Gleznotāj, tu to gribi: tu sagrausi pasauli! Tu esi polītiķis! Jebšu tev jāpaliek privātcilvēkam” (sk. W. Willrich, „Säuberung des Kunsttempels”). Šie neprāta un netīrumu paudēji pūlējās panākt ko jaunu par katru cenu. Žīdu ideoloģijas kalpībā esošam mākslas boļševismam vajadzēja darīt to, ko māksla nekad nedara: sagraut tautas veselīgos spēkus, garīgo paācību, skaistuma izjūtu. Kāds toreizējs mākslas ideologs saka: „Mēs turam par labāku netīri eksistēt nekā godīgi un tīri aiziet bojā. Mēs nespējam

būt pieklājīgi un atstājam to individuālistiem un vecām meitām. Nav jābailojas par savu labo slavu.” Mākslas kritiku un tirdzniecību ar saviem preses izdevumiem un saloniem sagrāba savās rokās žīdi: Pauls Cassirers, Pauls Wertheims, labības un mākslas tirgotājs žīds Flechtheims no Odesas u. c. Attīstījās nepieredzēta mākslas spekulācija. Žīdiskai izvirtušai mākslai taisīja milzīgu reklāmu, un mūzeju direktori, baidīdamies, lai viņus neturētu par neprāšām un atpakaļrūpuļiem, pirka šos izbazūnētos darbus. Kāds šo mākslas tirgotāju

George Grosz, šis nožēlojamais boļševistiskais smērētājs, daudzos „darbos” pārspēj pats sevi frontes kaņavīru pulgošanā. Kāds žīdu mākslas rakstnieks saskata Groszā „aristokrātisku raksturu”. Galerijas kādreiz kārī pirka viņa noziedzīgos rokdarbus.

frēda Kerra receptes: „Nevajag jautāt, vai kāda lieta ir vērtīga un aizstāvama, bet gan, ko ar šo lietu var izdarīt un panākt.” Proti — kādus veikalus var ar mākslas darbu

Elk's Eber's: Aicinājums 1933. g. 23. februārī.

Scholz's: Līgava.

Sievietes cieņa sabiedrībā ir ikvienas tautas kultūras līmeņa mērogs. Izvirtušā māksla aptraipīja sievietes un mātes godu ar atbaidīgiem ķēmīgiem tēlojumiem, kā tas redzams arī šīn „darbā”.

kalpībā esošs dzejnieks Lorenz's dod mākslas galeriju direktoriem šādu pamudinājumu: Mēs gribam mūsu lielāko un spēcīgāko — tagadnes meistaru (t. i. izvirtušās mākslas piekopēju) galeriju. Tālab pārdošim visu, kas ir vecs un pārspēts (t. i. istos māksliniekus, vecmeistarus) un par šo naudu taisīsim lielu un jaunu galeriju.

Inflācijas laika šībeņi un spekulanti labprāt ieguldīja savus brīvos līdzekļus šai neķītrā mākslas produkcijā un inflācijas laika melnā mākslas biržā. Tad arī plauka visās malās „mākslas saloni” un gleznas kļuva par nedzirdētas cenu skrūvēšanas priekšmetu.

Kad, parādoties stabilai rentes marķai, šis inflācijas laiks bija pāris, tie paši mākslas biržas šībeņi savus līdzekļus labāk ieguldīja naudas vērtībās. Un nu daudzie žīdiskās reklāmas un inflācijas laika apstākļos radītie „mākslas ģeniji” saviem agrāk tik kārī pieprasītajiem ražojumiem vairs neatrada tādus dedzīgus pircējus. Šī uzpūstā un neveselīgā tirdzniecība, aizrāda W. Willrich's, neraugoties uz visiem krampjainiem mēģinājumiem turpināt agrākos veikalus, noslika pati savā purvā. Bet par nožēlošanu tikai pēc tam, kad vācu māksla un vācu mākslinieki iekšēji bija izpostīti.

Tajos bēdīgajos laikos tiešām daudzi jo daudzi turējās pie mākslas kritiķa žīda Al-

Hermann's Tieber's: Vācu zemaiete.

Vācu mākslinieku skaitie sieviešu tēli pauž bijību pret māti un sievietes cieņu.

„Laikmeta” arch.

ideālu paudēja, veselīgā un skaistā jaunā vācu māksla

taisīt. Bet īstiem un nopietniem māksliniekiem, pastāvot šai žīdu mākslas tirgotāju, literātu, muzeju direktoru, pilsētu pašvaldību vadītāju, parlamentāriešu sazvērestībai, bija grūti cīnīties par savu eksistenci, par savām tiesībām. Toties ar dziļu cieņu

nes vienu laiku pārņēma internacionālo mākslas dzīvi. Zemniekam un strādniekam viss šis intelektuālais un ekspresīvi kroplais, sataisītu darbu blāķis palika tāls un svešs. Šo žīdisko atentātu uz patiesām un paliekamām mākslas vērtībām pēc Dr.

slai ir augsta dzīves misija tautas kopā un valstī. To māca un praktiski pierāda nacionālsociālisms savos kultūras pasākumos.

Mākslai, kas aug no zemes un asinīm, jāvirza cilvēka gars un cilvēka dvēsele

Kirchner's: Zemnieku azaidi.

Zemnieks aizvien ir bijis boļševisma ienaidnieks. Tāpēc izvirtušā māksla ķengāja zemnieku, tēlojot to kā trulu un muļķīgu būtni, padarot viņu smieklīgu un nicinot zemkopja darbu.

Baumgartner's: Zemnieki azaidā.

Zemnieku darbu godina nacionālsociālistiskā valsts. Vācu mākslinieks saskata atkal lielu uzdevumu dzimtā zemē sakņotās zemnieku dzīves tēlošanā.

jāapbrīno šo īsto mākslinieku darbi, kas radīti nepieredzētā mākslas diletantisma un sabrukuma laikā; viņi nepagura ticēt vācu mākslas un vācu kultūras nākotnei. Viņi saprata un bija pārliecināti, ka izvirtušā māksla nerod ne mazāko atbalsi tautā: zemniekā, strādniekā, pilsonī. Tā dzima un plauka getto pavēnī un no turie-

„Laikmeta” arch.

A. Dresler'a domām raksturo šādi nolūki. Mākslas maitātāji iznīcināja tēlojuma skaidrību un tematiskā satura tīrīgumu. Viņi pulgoja mākslu, kas tiecas uz augsto un diženo vācu tautas dzīvē. Vācu tauta savā gaumē un kultūras dzīvē bija jāinficē ar garīgu slimīgumu, lai kļūtu par „tautu bez mākslas”. Izvirtušās mākslas ražojumi nedz spēja pacelt cilvēka garu, nedz sniegt veldzi un prieku.

Otrs mērķis bija paust ar kroplām un neveselīgām formām žīdiski-boļševistisko ideoloģiju un radīt vācu kultūras sabrukumu, samīt dubļos cilvēciski īstās vērtības.

Nacionālsociālistiskā valstī šādiem tautas gara dzīvei naidīgiem spēkiem nevarēja būt vietas. Tālab sākās mākslas tempļu šķīstīšana, padzenot no turienes ārdītājus un netīro veikalus piekopējus. Mākslas dzīvei šķīstoties, tālākai attīstībai bija jānosprauž skaidri un noteikti mākslinieciski un kultūrpolītiski mērķi.

Māksla ir tautas dzīves izpausme. Tautai arī rūp, lai māksla varētu patiesi un virzīgi atspoguļot tās dvēseli. Tādēļ viss rašiski svešais un nepiemērotais, kas neatbilst tautas bioloģiskiem un garīgiem ideāliem, jāizrāvē. Vācu audzinātāju uzdevums noskaidrot topošām paaudzēm šo mākslas un tautas nesaraujamo un dziļi atbildīgo vienību.

Uz vācu mākslas nama ieejas vārtiem rakstīti Vadoņa vārdi: „Neviena tauta nedzīvo ilgāk par savas kultūras dokumentiem.” Un tiešām: kultūras sasniegumi pārdzīvo laikmetus un paceļas pār gadu tūkstošiem. Aizmirstībā nogrimušās ģintis vēl dzīvo savos mākslas pieminekļos. Tie klāj viņu iekšējās dzīves būtisko kodolu: ticējumus par augstākiem spēkiem, cilvēka personības ideāltēlus, kopas jūtu pārdzīvojumus un skaistuma izpratni, rāda kultūras līmeņa augstumu. Tā tad māksliniekam un māks-

pretim cildenākiem un augstākiem mērķiem, kā to prasa rasiskā dzīves pamatne, kuņā neizbēgami dziļi sakņota katra īsta māksla. Mākslas darbs varēs tikai tad runāt uz tautu un saviļņot cilvēka garu, ja tanī būs ne tikai amata prasana, bet kad tanī parādītie tēli spēš aizkustināt sirdi ar savu skaistumu, hēroismu, diženumu. Mākslai jāizteic tautas dzīves būtiskās vērtības. Tālab Vadonis saka: „Māksla ir cildena un līdz fanātismam saistīga misija.” Mākslinieks spēš šo misiju veikt, ja viņš rādīs to, kas skaists, cēls, iegūšanas cienīgs ir kopas pastāvēšanā.

Atklājot 1937. g. Vācu mākslas namu, Vadonis savā ievērojamā runā spilgti notēloja mākslas stāvokli pagrimuma laikmetā un skaidri nosprauda jaunās vācu mākslas

Pauls Klee: Zvejnieks.

Izvirtušā māksla darināja „gleznas”, kas bija apkaunojums ikvienam darba cilvēkam. Te redzams kāds idiotu mākslas tipisks piemērs. Liekas gluži nelicami, ka tanīlīdzīgus darbus pirka muzeji par tautas līdzekļiem!

Baumgartner's: Tegernas ezera apvidus audeklis. Tāds izskatās īstenībā vācu strādnieks.

Pauls Klee: Koki.

Visos laikos mākslinieki pratuši cildināt savas dzimtenes āres. Bet ko gan nozīmē pasaules klaidoņiem žīdiem un viņu perversiem sekotājiem vācu ainava? Dabas skaistums te ļauni izķēmots.

arī dadaismu u. tml. Visam tam nav nekā kopēja ar vācu tautu. Visi šādi jēdzieni nav nedz veci, nedz moderni, bet gluži vienkārši samākslotu vārdu virums, ko lieto cilvēki, kam Dievs nav devis patiesu mākslinieciskās apdāvinātības žēlastību. Ja šie plāpātāji mēģina padarīt savus darbus gaumīgus ar to, ka tie it kā esot jauna laika izteiksme, tad tādiem var sacīt, ka nevis māksla rada jaunus laikus, bet gan, ka pati tautu dzīve sevi izveido no jauna un tālab arī nereti meklē jaunu izteiksmi. Patiesa māksla aizvien ir un paliek savos veikumos mūžīga. Viņa nav pakļauta no sezonas atkarīgiem vērtējumiem kā drēbnieka darbnīcas darinājumi. Savu cieņu māksla gūst kā nemirstīga atklāsme, kas rodas no tautas dziļākās būtības. Nacionālsociālistiskā Vācija tālab grib atkal vācu mākslu; un šai mākslai, kā visām kādas tautas radošām vērtībām, jābūt mūžīgai. Māksla nav pamatota laikā, bet tikai tautās. Tādēļ mākslinieks ceļ pieminekli ne tik daudz savam laikam, kā savai tautai. Kamēr tauta pastāv, tā ir parādību plūdumā dusošais pils, tā ir esošais un paliekošais. Un tādēļ māksla, paužot šo esošo un paliekamo, pati top mūžīgs piemineklis, kas ir esošs un paliekams. Mākslā nav šīdienes un vakardienes vērtību mēroga, te ir tikai „vērtīgs” vai „nevērtīgs” un līdz ar to mūžīgs vai iznīcīgs. Un šī mūžība ietverta pašā tautu dzīvē, kamēr šīs tautas pašas ir mūžīgas, t. i. pastāv. Šais pastāvēšanas dimensijās guļ arī mūsu kultūrālās dzīves un tamlīdz mākslinieciskās radīšanas vērtīguma vai nevērtīguma mērogi.

mērķus un uzdevumus. Viņš norādīja, ka Vācijas sabrukums un vispārējais pagrimums bija ne tikai politiskā vai saimnieciskā dzīvē, bet vēl lielākā mērā tas skāra kultūras novadu. Šīs katastrofas cēloņi nesot meklējami vienīgi pazaudētā karā. Tos dubļu un netīrumu plūdus, kas 1918. gadā pārņēma vācu tautas dzīves virspusi, zaudētais karš nerādīja, bet tikai izraisīja. Protams, toreizējais saimnieciskais sabrukums gluži dabīgi bija visjūtāmākais; turpretim politisko sabrukuma pastāvēšanu daudzi vācieši vai nu pilnīgi noliedza vai neatzina, kamēr kulturālo pagrimumu vācu tautas lielais vairums nedz saredzēja, nedz saprata. Žīdi, izmantodami savu stāvokli presē, ar t. s. mākslas kritikas palīdzību prata radīt nevien sajukumu mākslas būtības un uzdevumu izpratnē, bet vispār saārdīja šai novadā katru veselīgu sajūtu. Mākslu pasludināja par internacionālu kopas pārdzīvojamu un nogalināja saprašanu par mākslas saistību ar tautu. Nu vairs nebija tautu un rasu, bet tikai zināmu laikmetu māksla. Un tādēļ, pēc šādas aplamās teorijas domām, tagad neesot nekādas vācu, franču, japāņu vai ķīniešu mākslas, bet vienkārši esot „modernā” māksla. Tāda mācība mākslu un māksliniecisko darbību galīgi nostata blakus moderno šuvēju un modes darbnīcu amatam. Katrs sniedz ko citu. Vienreiz impresionismu, tad futurismu, kubismu, varbūt

Bieži uzstāda jautājumu, ko nozīmē būt vāciskam. No visām atbildēm skaistākā ir: Vācietim būt nozīmē skaidram būt. Tas izteic, ka vācisks tamlīdz nozīmē loģisku un patiesu. Šai skaistajā likumā atrodam vispārnozīmīgu mērogu pareizai mūsu mākslas būtībai, kas atbilst vācu tautas dzīves likumam. Dzijās ilgas pēc šādas patiesas vācu mākslas, kas sevī nes šī skaidrības likuma vaibstus, ir dzīvojušas vienmēr vācu tautā. Šī patiesā vācu mākslas gara pārstāvji, kas meklējuši patieso un īsto savas tautas kārtojumu, piem., ir vācu romantiķi. Nevien tēlojamās vielas izvēle bijusi izšķirīga viņu sniegtam vācu būtības raksturojumam, bet arī šo izjūtu skaidrā un vienkāršā izteiksme. Šie meistari ir un paliek nemirstīgi; vācu kādreizējie romantiķi nepavisam nedomāja būt veci vai moderni.

H. v. Richthofen's: Vakara ainava.

Vācu dailnieka valdzinošais uzdevums ir dzimtenes skaistuma māksliniecisks tvērums.

Viņi kā vācieši jūta un sajūta, ka viņu darbu ilgstošs novērtējums saistīts ar vācu tautas pastāvēšanas ilgumu. Un Vardonis arī norādīja, kāda liela nozīme šajā vācu mākslas atveseļošanā un jaunizveidošanā ir Vācu mākslas namam. Šis nams ir „pirmā jaunbūve, kam cienīgi jāierindojas mūsu vācu mākslas vēstures dzīves nemirstīgajos veikumos.. Es arī zinu, ka, pat nemaz nerunājot par šo vienu darbu, jaunā vācu valsts izraisīs nepieredzētu vācu mākslas uzplaukumu, jo nekad vēl mākslai nav doti varenāki uzdevumi, kā tas šai valstī pašlaik ir un nākotnē būs. Tas, vai kādam ir spēcīga griba vai iekšējs pārdzīvojamums, jāpierāda darbos un nevis plāpīgos vārdos.

Tagadējais jaunais laiks strādā pie jauna cilvēka tipa izveidošanas. Neskaitāmos dzīves novados notiek milzīga piepūle, lai mūsu vīrus, zēnus un jaunekļus, meitenes un sievas izveidotu veselīgākus un līdz ar to spēcīgākus un skaistākus. Un no šī spēka un skaistuma plūst jauna dzīves izjūta, jauns dzīves priekš! Nekad vēl cilvēce savā izskatā un savā sajūtā nav bijusi antikāi pasaulei tuvāka kā tagad. Sporta sacensībās un ciņu rotajās norūdās miljoni jauneklīgu ķermeņu. Aug mirdzoši skaists cilvēka tips, kas sniedzis

Schmidt-Rottluff's: Kulšana.

Gandrīz visas lielās galerijas bija apsēstas no šī nevēlīgajiem ķepējumiem.

Josef's Damberger's: Kartupeļu laukā.

„Laikmeta” arch.

Hoffmann's: Meitene ar ziliem matiem.

Tikpat izvirtusi kā glezniecība bija arī tēlniecība. Tautai tika rādīti kropli idioti kā „mākslas darbs”.

Fritz's Klimsch's: Vērotāja.

Max's. Bezner's: Zena krusu tēls.

augstāko darba veiksmi, seko skaistam, vecam izteicienam: rūgtas nēdējas dienas, bet liksmi svētki.

Tas ir mūsdienu cilvēka tips. Bet ko producē diletanti un moderni nemākuļi? Neizdevušos kroplus un kretīnus, sievietes, kas var modināt tikai riebumu, vīriešus, kas tuvāki dzīvniekiem nekā cilvēkiem, bērnus, kas, ja šādi dzīvotu, būtu mums kā Dieva lāsts! Lai neiestāsta, kā šie mākslinieki tā redz. Ar zināmiem cilvēkiem, kam acis lietas rāda citādas nekā

tās ir, kas redz savas tautas cilvēku stāvus kā kretīnus, kas tēlo pļavas zilās un debesi zaļās, mākoņus sēra dzeltenus un tml., nav jāstrīdās, vai viņi tā tiešām redz un izjūt vai ne.

„Es vēlētos” — saka Vadonis — „vācu tautas vārdā noliegt, ka tādi nožēlojami nelaimīgie, kam manāmi bojāta redzes spēja, savu kļūdaino novērojumu iznākumu nemēģinātu ar varu citiem plāpīgi iegalvot par īstenībā esošu jeb pat gribētu to celt priekšā kā „mākslu”.

Mākslinieks nerada māksliniekam, bet, gluži tāpat kā visi citi, strādā tautai. Māksla, kas nevar gūt plašu, veselīgu tautas masu priecīgu un iekšēju piekrišanu, bet balstās uz šaurām klikēm, nav ciešama. Tāda māksla mulnsina un nevis atbalsta savas tautas veselīgās, instinktīvi drošās jūtas. No otras puses, jaunā vācu mākslā nāk atkal godā „pieklājīgs darbs un godīgi pūliņi, kā arī cenšanās no istakiem vācu sirds dziļumiem tuvināties savai tautai un viņas sirdsprātam, kalpot savai tautai.”

Šos Vadoni dotos norādījumus jaunā vācu māksla tiešām cenšas arī godam attaisnot. Pietiek, piem., salīdzināt ekspresioniskā sairuma mākslinieku tēlotos zemniekus azaidā, darbā un tagadnes vācu meistarū (piem. Wissel'a, Baumgartner'a, Gerhardinger'a un c.) tēlojumus. Izvirtušā māksla ķēmoja zemnieka seju, rādīja to dzīvnieciski trulu, nekultūrālu un muļķīgu. Sevišķi nīcīgi rādīja zemnieka darbu, kā vergošanu, nožēlojamu nīkšanu. Turpretim jaunās Vācijas meistari parāda zemnieka dižciltīgo nopietnību, viņa darba prieku, saistību ar zemi, godina zemes kopēju un godina tā darbu. Riebīgi un kropli šis mākslas pārstāvji rādīja kaņavīru, pulgoja viņa varonību un cīņas skaistumu. Tagadējie meistari uzsvē varonības nozīmi, skaidri un izteiksmīgi rāda lidotājus, kājniekus, lieltgabaliņus un tml. viņu gaitās, kuņģi visu upurē tēvzemes un tās nākotnei (piem., F. Spiegel'a, E. Eber'a u. c. darbos). Ne mazāk ķēmiģi tēloja reliģiskos notikumus, ģimenes dzīvi. Tagad visam tam darīts gals. Māksla kalpo tautai, pauž tautas veidotās un atzītās vērtības, tver dzīves īstenību, uzsvērot visu varonīgo, skaisto, patieso kā cilvēkā, tā apkārtējā dabā. Tā jaunā vācu māksla tiešām kļūst par ievērojamu savas tautas kultūras apliecinātāju un saglabātāju mūžībai. R. F.

Hoffmann's: Jāzepe un Potivara sieva. Šo ķēmu sakopojumu savā laikā pats tēlnieks „augstsirdīgi” dāvāja Drēzdenes pilsētas mūzejam.

Georg's Kolbe: Jaunais cīnītājs. Un tāda izskatās mākslinieciski vērtīga skulptūra, kas rāda spēku un daiļumu. „Laikmeta” arch.

ILLUSTRĒTS NEDĒĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Atb. izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Atb. redaktora vietnieks ALBERTS PRANDE. Žurnāla „Laikmets” redakcija un apgāds Rīgā, Kaļķu ielā 25. Numurs maksā 30 Rpt. Abonēšanas maksa par marta mēnesi RM 1,20. Abonementi jāpieteic tieši pastā. Pieteikumus ar naudas pārvedumiem apgāds nepieņem. Nākamais numurs iznāks 6. martā. Tālruni: Atbildīgais redaktors 22588, redakcija 22614.

A. Zandis.

JAUNĀ AMATĀ.

Amerikas Indlāgi pēc Ruzvelta priekšlikuma iecēlušī Stajnu par savu goda vīrsaiti.

Stajns (kaŗa dancē lēkdams): „Jolki palki, tā jau bija grūta dzīve, bet nu vēl jāleļ sviedrī šai amatā!”

Anglijā.

„Mīļais Džon, vai tiešām mums jābrauc kāzu ceļojumā uz šo Skotijas tuksnesi, kad mēs, angļi, taču esam, tā sakot, pasaules valdnieki?”

„Ir jau pareizi, Evehn, bet bez briesmām mēs varam braukt tikai ar pirkstu pār mūsu pasaules imperijas karti.”

PASAULES ŽĪDU PRIEKŠTURAMĀS
BRUŅAS.
(„Kladderadatsch“)

28. 2. 42

1940. gada vasarā, kad boļševiku ordas bija nostāprinājušās mūsu zemē, Zilupes stacijas uzgaidāmās telpās sastapās latviešu muša un boļševiku uts. Muša brauca uz izslavēto Padomiju, bet uts — apūkot atpalikušo latviešu zemi.

„Tad nu, laimīgu ceļu, biedrene!” teica uts. „Jūs redzēsiet neizmērojamas partīcības, viesmīlības un laipnības zemi. Mūsu cilts tur radusi vislabākos dzīves apstākļus. Bet dzird, ka jums dzīves apstākļi bijuši ļauni?”

„Tiešām, biedrene,” atteica muša. „Mēs bijām nostādītas dzīves pabērņu, gandrīz vai insektu lomā. Visi mūs trenkāja un centās iznīcināt.”

Pēc divām nedēļām Zilupē atkal sastapās abas ceļotājas. Boļševiku uts bija varen no skaitusies: „Tiešām, viss taisnība, ko mums stāstīja par kapitalistiskās iekārtas zemēm! Kultūras nav nemaz un par pieklājību visai apšaubāma jēga. Ja es ielīdu kāda latvieša krekļā apsidīties un druscip pamieļoties, tas barbaris tūlī dzina mani projām. Vispār dzīves apstākļi drausmīgi. Drēbes tik gludas un tīras, ka nav kur pieķerties. Tīri vai badā jānomirst.”

Te muša izsaucās: „Badš nav vis latviešu zemē, bet gan jūsu Padomijā. Uzņemšana Maskavā bija lieliska, bet ēst nedeva nemaz. Viesnīcā apmetos kopīgā istabā ar augstu komisāru. Gāju reizē arī pusdienot. Edot no viena šķīvja, es nejaudī ievēlos kartupeļu virā. Augstais biedrs ma-

Amerikā.

„Mērij, vai tev ir kādas ziņas par tavu Čarklī?”
„Jā, es saņēmu no viņa vēstuli viskija pudelē, kas izzvejota Klusā okeana piekrastē. Viņš laimīgi nokļuvis japāņu gūstā.”
Vienādās domās.

Ivans un Vasilijš, divi padomjarmieši, kopā stāv sardzē.

„Tu, Ivan, ko tu domā par tētiņu Stajnu?”

— „Ko nu es varu domāt? To pašu, ko tu.”

„Un kā tu domā, ko es par Stajnu domāju?”

— „To pašu, ko es.”

Ivans uzmanīgi paskatās visapkārt.

— „Nu, saki droši, te mūs neviens nedzird,” uzmodina Vasilijš.

„Tas gan,” atbild Ivans, „bet kāda drošība, ka mēs abi neesam GPU aģenti?”
(„Koralle“.)

A. Zandis.

IMPERIJAS NELAIMES PUTNS.

Čerčils: „Godājamie džentlmeņi . . .”

Balss zālē: „Glābieties, kas varat: nu jau viņš atkal stāstīs par kādu jaunu nelaimi!”

ni uzmanīgi saņēma aiz spārniem, izcēla no šķīvja un, nolaizidams zupu, kas bija man pieķipusi, gandrīz apēda mani pašu. Tūlī aizbēgu no viesnīcas un devos uz priekšpilsētu. Bet tur dzīvo gandrīz kanibāli. Pati redzēju, ka mazi bērni, bada spiesti, ēda mušas, ja kāda pagadījās pa tvērienam.”

„Mele, provokātore, kapitalistu spiedze!” brēca uts. Saskrēja čekas aģenti un aizveda mušu. Uts aizbrauca ar ziņojumu pie „tātu tēva”, ierīkojusies salonvagonā aiz kādas biedrenes apkakles.
H. R.

